

Народна библиотека

СР Србије

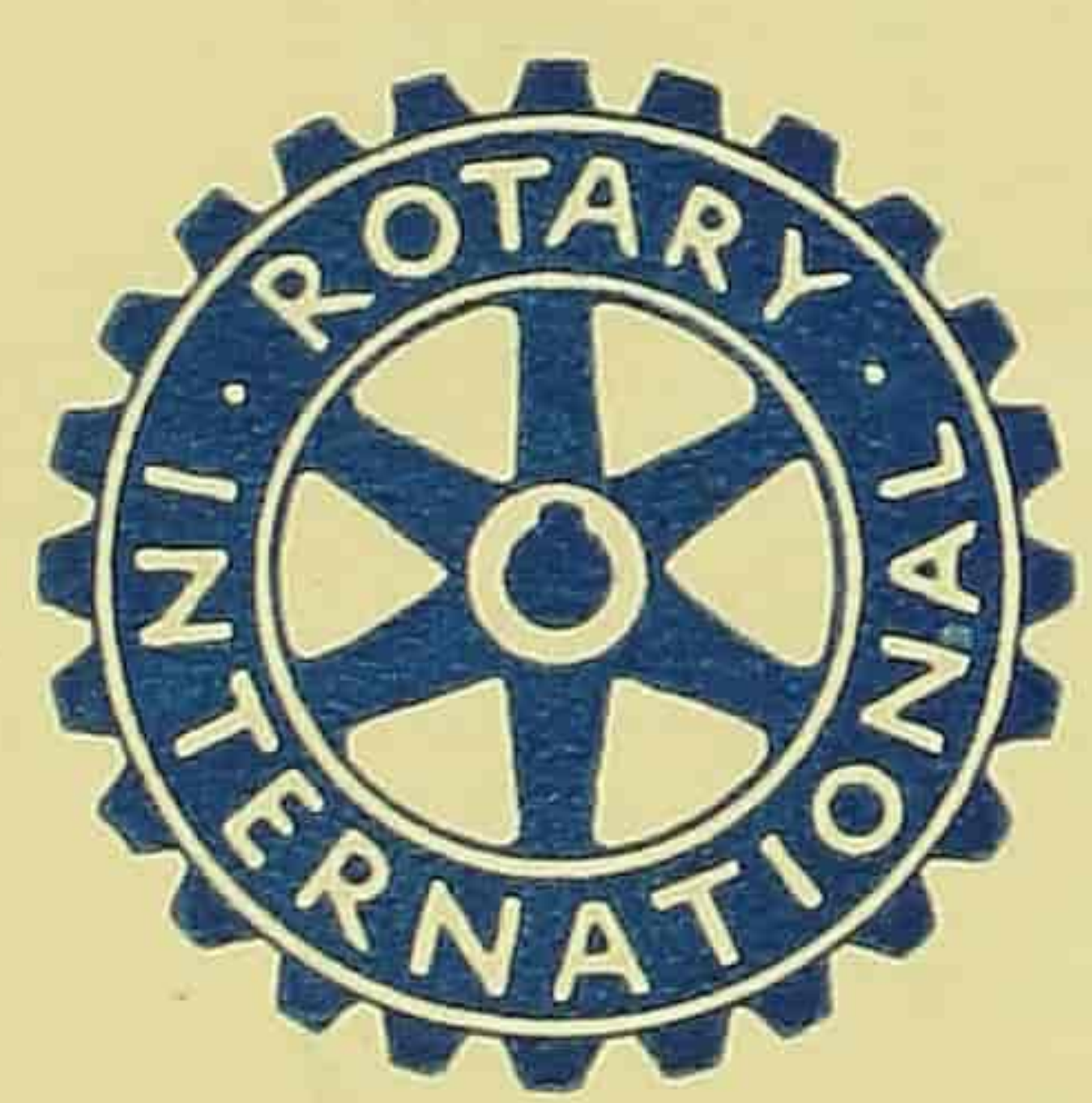
256/II

1/206/11

11 11 11 11

Пример

JUGOSLAVENSKI ROTAR

8
1939/40

ZAGREB

JULI 1939

S A D R Ź A J:

PRVO MJESEČNO PISMO GUVERNERA

TRIDESETOGODIŠNJA KONVENCIJA ROTARY INTERNATIONAL

TREBA LI UKINUTI ILI SUSPENDOVATI ČETVRTI ROTARSKI CILJ

WALTER D. HEAD, MONTCLAIR NEW JERSEY USA

GOVOR GUVERNERA 77 ROTARSKOG DISTRIKTA Ing. RADO-
VANA ALAUPOVIĆA R. C. Z.

AMERIČKA ŠTAMPA O NAŠEM GUVERNERU Ing. R. ALAUPOVIĆU

ČLANCI:

Josip Horvath: Grad koji se neprestano pomlađuje

Milorad Smokvina: Problem trg. prometa s Bugarskom

Dr. Ing. Frane Hanaman: Charles Nelson Goodyear i 100 godišnjica
otkrića vulkanizacije kaučuka

IZ ROTARSKOG SVIJETA

Vladimir Mutafelija: »Južna Amerika«

Katastrofalna poplava u Karlovcu

IZ NAŠEG DISTRIKTA

Rad naših klubova — Rotarske radosti — Gdje se sastaju i gdje
odsjedaju Rotary — Prisustvovanje na klupskim sastancima —
Predsjednici i tajnici klubova 77 distrikta za god. 1939-40. — Upo-
zorenje svim rotary klubovima

IZ ROTARSKE PRIVREDE

U carstvu keksa, dvopeka i čokoladnih kolača
Zagrebački parni mlin d. d., Zagreb

UREDNIK: ING. RADOVAN ALAUPOVIĆ, GUVERNER 77. DISTR.,
ZAGREB, GJORGJIĆEVA ULICA BR. 9, TELEFON 60-72

IZLAZI SVAKOG 15-OG U MJE-
SECU — CIJENA GODIŠNJE
DINARA 144 — BROJ DIN 12

P R V O M J E S E Č N O P I S M O

Dragi brate pretsjedniče,

Dragi brate tajniče,

Draga braćo rotari,

preuzimajući baš u ova vremena toliko časnu, ali i toliko odgovornu i tešku dužnost guvernera 77 distrikta s toplom hvalom na tako velikom povjerenju i časti, prva moja misao leti zaslužnoj uspomeni na moje vrijedne i odlične pretšasnike koji udariše čvrste i jake osnove rotarskoj organizaciji u Jugoslaviji i tako je s puno dobre volje, s puno uložena truda i rada, pronicavosti i ozbiljnosti razviše i utvrdiše. — Moja misao u ovom času leti svima našim klubovima, svima našim članovima i braći rotarima sa živom željom da svaki klub za se i svi zajedno, upirući oči u jedan zajednički cilj, vodjeni jednom težnjom i rotarskim idealom, sjedinimo i ujedinimo sve svoje snage, svi zajedno i svaki za se da što dostojnije poslužimo i prinesemo svaki, po svojim silama i sposobnostima, svoj dio na oltar plemenite rotarske misli. Možemo, a i po dužnosti i dragovoljnoj obavezi, i moramo da tako svi radimo. — I na oko sasvim sitno sjeme, zalijevano trudom i radom, na srcu i ljubavi grijano nosi blagosloven rod. — I ko je u životu makar jedno drvo zasadio, nije taj život uzalud protekao: drvo je poraslo, razgranalo se, listom osulo, a često i slatkim rodом urodilo. — Na njegovim se granama ptice odmarale, pod njim umoran putnik hlada i odmora našao. — Svako može prema svom položaju, prema svojim sposobnostima da bude od koristi ne samo sebi i svojim najbližima nego i čitavom rodu ljudskome. — I nisu čovječanstvu donijela sreće, olakšali život,

pridigli blagostanje samo velika i u historiji ubilježena imena, nego možda još više hiljade i hiljade malih bezimernih, a plodove njihova rada i ljubavi uživaju milijuni i milijuni.

Ako samo s punom dušom, s čistom savjesti, odlučno i bez kolebanja, bez straha i ličnih obzira vršiš dužnosti svoga zvanja i poziva, odužio si najdostojnije dug svoj i svojim najdražima i domovini svojoj, pa i rodu ljudskome. — Ali iz naših duša mora da progovara starinskom snagom rasna etika naša, neslomljiva volja i glas naše starine: »nemoj, sine, govoriti krivo!« Čast i obraz najdraža su nam i najsvjetlija baština dalekih grobova, gotovo i jedino blago i imanje što nam stari ostaviše. — »Prezgaocu Bog pomaže!«

Rotarski ideali nisu nikakove iluzije ni utopije. Svi mi znamo dobro da nam je mati zemlja tvrda i kruta, često i vrlo nemilosrdna. — Ali u njoj nam je izvor i snaga i nesmiemo je nikada ostaviti, nikad iz vida ispustiti. — Pa opet oči svoje valja da upravljamo i u visinu i u daljinu i da stremimo onome svemu što su svi najveći umovi smatrali najljepšim, najboljim i najplemenitijim po čovjeka i za čovjeka.

Živimo u vremena gdje tehnika i nauka stvaraju prava čudesna. — Mašina je postala sluga u ruci razuma i uma čovjeka. — Nekada su hiljare i stotine hiljada radnika savijali ledja pod teškim teretima, danas to mašina bez i jednog jecaja i uzdisaja nosi i diže i spušta gdje joj reknemo. — Treba samo okrenuti rukom, u sobu našu navale glasovi, govori, pjesme, muzika iz čitava svijeta. — Puste i gluhe krajeve, gdje ni ptice nema, za čas jedan oživi maleni aparat koji u džepu možemo nositi. — Šaljemo pisma i pozdrave na hiljade kilometara, razgovaramo se na hiljade kilometara — Osvojismo nebeske modrine, spuštamo se u tamne morske dubine. — Zrake, elektrika! A čemu je to sve? Što se gubi vid i zdravlje po laboratorijima, što se krhaju toliki životi u službi nauke? Sve je to zbog toga da se olakša mučan i težak život na zemlji, da se produlji, da se pomogne jadnim i nevoljnima, da se stvore putovi sreći i većem blagostanju roda ljudskoga. — Sve je u službi čovjeku.

Pa kako onda i mi rotari koji smo drage volje i iz najplemenitijih motiva stupili da iskreno i otvoreno, bratski i drugarski služimo i pomognemo sebi, a po sebi drugima, ne uložimo sve sile u vjernu i nesebičnu službu, da pomognemo gdje i koliko možemo i stignemo. — A zar ima išta sladje i draže od saznanja ispunjene bratske i ljudske dužnosti? Nepochjenjivo je blago i jedna utrta suza, i jedna pridignuta klonula noga, makar i jedan časak radosti

1 sreće u srcu ranjenome i uciviljenom. — Pogotovo u naša današnja mutna i vjetrovita vremena, toliko plašljiva i strašljiva. — Kad omrkneš, ne znaš gdje ćeš osvanuti. Ali jedno znamo. Daleko je još vrijeme kada će zavladati carstvo Božje na zemlji. Ali ono ide. Još će se dugo noge obijati o trnje i kamenje, o neravnosti zemaljske. — I mnogo će se krvi proliti, mnogo vječnih vrednota izlomiti, dizaće se i padati rod ljudski ko drvo što se ozele i procvate i opet opane i ogoli dok ne grane jednom trajno pramaljeće i ljeto cvata i roda. Jedno možemo i mi rotari na tom teškom putu: služiti i pomagati, širiti ljubav, sporazumijevanje, objašnjavati, ispravljati kriva mišljenja i poglede, udarati prelaze između zemalja i naroda. — A u prvom redu povezati međusobno veze iskrenoga drugarstva i prijateljstva; kako sam to razlagao u svom govoru na ovogodišnjoj distriktnoj konferenciji na Bledu. — I nema sumnje da će naš rad i u ovoj godini donijeti roda i ploda, da će utrti mnogu suzu, zacijeliti mnogu ranu, obrazovati mnogo srce. — Spominju se u našoj prošlosti »Dobri ljudi«. — Budimo i mi dobri ljudi u domu svome, u poslovanju i radu svome, dobri i svijesni građani, u svemu — dobri ljudi, čvrste volje, jake moralne osnove, tvrdi na riječi i zadanoj vjeri. — Tražimo istinu, ljubimo pravdu da zavlada barem stabilnost i mir među nama, među narodima.

Pomozite, i Bog će nam pomoći i dobar duh naroda našega.

*

1. GODIŠNJA KONVENCIJA U CLEVELANDU

dovršila je svoj rad. — Opširan izvještaj o ovoj vanrednoj manifestaciji rotarske misli donosimo u ovom broju.

2. JUGOSLAVENSKI ROTAR

Molim braću, a naročito braću pretsjednike i tajnike da mi sve zvanične izvještaje, sedmične i mjesečne objave, te svu korespondenciju šalju na moj naslov: Zagreb, Gjorgjićeva ul. br. 9, telefon br. 60-72. — Na čekovni račun Poštanske Štedionice br. 31522 neka se šalje pretplata za »Jugoslavenski Rotar.

Administracija lista: Brat Veljko Vasić, Zagreb, Zrinjski trg 13 telefon 24-486.

3. NOVA UPRAVA ROTARY INTERNATIONAL

Na konvenciji u Clevelandu izabrana je ova uprava R. I. za godinu 1939-40:

Pretsjednik:

Walter D. HEAD, Montclair, N. J., U. S. A.

Prvi potpretsjednik:

T. A. WARREN, Wolverhampton, England

Drugi potpretsjednik:

G. Ramirez BROWN, Managua, Nicaragua

Treći potpretsjednik:

Frank PHILLIPS, Ithaca, N. Y., U. S. A.

Članovi uprave:

Charles N. CADWALLADER, Lincoln, Nebr., U. S. A.

Richard R. CURRIE, Johannesburg, Južna Afrika

Emile DECKERS, Anvers, Belgija

William Allan ELEY, Singapore, Straits Settlements

George C. HAGER, Chicago, Illinois, U. S. A.

Jerzy LOTH, Warszawa, Poljska

J. Edd McLAUGHLIN, Ralls, Texas, U. S. A.

Elbridge W. PALMER, Kinsport, Tenn., U. S. A.

George SPENCER, Moncton, N. B., Canada

Roy J. WEAVER, Pueblo, Colorado, U. S. A.

Generalni tajnik:

Chesley R. PERRY, Chicago, Illinois, U. S. A.

Blagajnik:

Rufus F. CHAPIN, Chicago, Illinois, U. S. A.

4. NOVE KLUPSKE UPRAVE

Dne 1 jula 1939 novoizabrani funkcionari preuzeli su dužnost za ovu godinu. — I ako je bivši pretsjednik prema pravilima član i nove uprave molim dosadašnje članove uprave da novom odboru budu u svemu na ruku djelom i savjetom, kako bi se održao nesmetani kontinuitet u daljnjem radu.

5. PROGRAM RADA ZA 1939-40 ROTARSKU GODINU

U koliko pojedini klubovi nisu dosada izradili radni program za ovu rotarsku godinu, molim odbore za zadaću i ciljeve u klubovima, da taj posao što prije obave u duhu i na bazi kako to traže sva četiri rotarska cilja, a ostali odbori da usklade svoj rad i nastojanje sa tim programom.

Razumljivo je da me taj radni program interesuje, pa molim da mi se prepis tog programa što prije pošalje.

6. POLUGODIŠNJI IZVJEŠTAJ O STANJU ČLANSTVA NA DAN 1 JULA O. G.

sa popraavljenim spiskom članova treba da svi klubovi pošalju Evropskom Sekretarijatu u Zürich, a treći primjerak izvještaja da sprema guverneru. A nesmije se zaboraviti poslati ček u Zürich sa doznakom svote za per capita tax.

7. POČASNI ČLANOVI

Prema čl. IV. § 1 toč. b Pravila kluba počasni članovi biraju se samo na jednu godinu. — Sa 1 julom svake godine mogu Upravni odbori klubova produžiti takovo članstvo od godine do godine.

Ukoliko su klubovi donijeli takove odluke, molim da o tome izvijeste Sekretarijat u Zürichu i mene.

8. MJESEČNI IZVJEŠTAJ O RADU KLUBA

molim da mi tajnici šalju tačno i odmah zajedno sa izvještajem o frekvenciji, i to najkasnije do 5 narednog mjeseca. Inače se ti izvještaji ne mogu na vrijeme u našem glasilu objaviti.

U gornjim tačkama naveo sam samo najkrupnije smjernice u našem novom radu, a jasno je da ćemo svi i nadalje ići putovima naše dosadašnje tradicije svijesni svi i odgovornosti za svoj daljnji rad, a vodjeni kao i dosada svijetlim idealima čitavog Rotarstva.

Sa srdačnim rotarskim pozdravom

Ing. R. Alaupović
guverner 77 distrikta R. I.

TRIDESETOGODIŠNJA KONVENCIJA ROTARY INTERNATIONAL

Cleveland, Ohio, 23 juni.

Nema ni jedne riječi, koja bi tako tačno opisala atmosferu 30. godišnje konvencije Rotary International-a, nego li riječ International. I posve slučajan promatrač, ako je takav bio prisutan, ne može a da ne bude impresionisan međusobnom srodnošću, prijateljstvom i istinitim rotarskim duhom, koji je prevladavao u Clevelandu. Rotari različitih narodnosti, političkih i vjerskih uvjerenja iz većine zemalja u svijetu, koje žive u borbi i mržnji, sastali su se u svrhu obnavljanja starih prijateljstava i stvaranja novih te da zajednički uživaju u uzbudjenju i nadahnuću drugarstva na konvenciji 1939, čija je

takodjer svrha da sakupi sve ljude te da ukloni sve ono što ih razdružuje.

Više od 9.200 rotara, mnogi od njih praćeni svojim suprugama i obiteljima, putovali su brodom, zrakoplovom, željeznicom i autom, da uzmognu sudjelovati na ovom jedinstvenom događaju u godini razvitka, napretka i uspjeha Rotarstva.

Oni, koji su stigli u Cleveland u nedjelju dne 18 juna, najavili su se u Convention Auditorium-u te su sproveli ostali dio dana sa svojim drugovima rotarima, mnogi od njih u vanrednoj i ukrašenoj, primjerenoj okolini International House of Friendship (internacionalna kuća prijateljstva). Ostali su iskoristili priliku da uživaju u ljepotama grada Clevelanda. Vrlo uspješnim koncertom, priređenim u Convention Hall-u po Singers Club-u iz Cleveland-a završen je prvi dan.

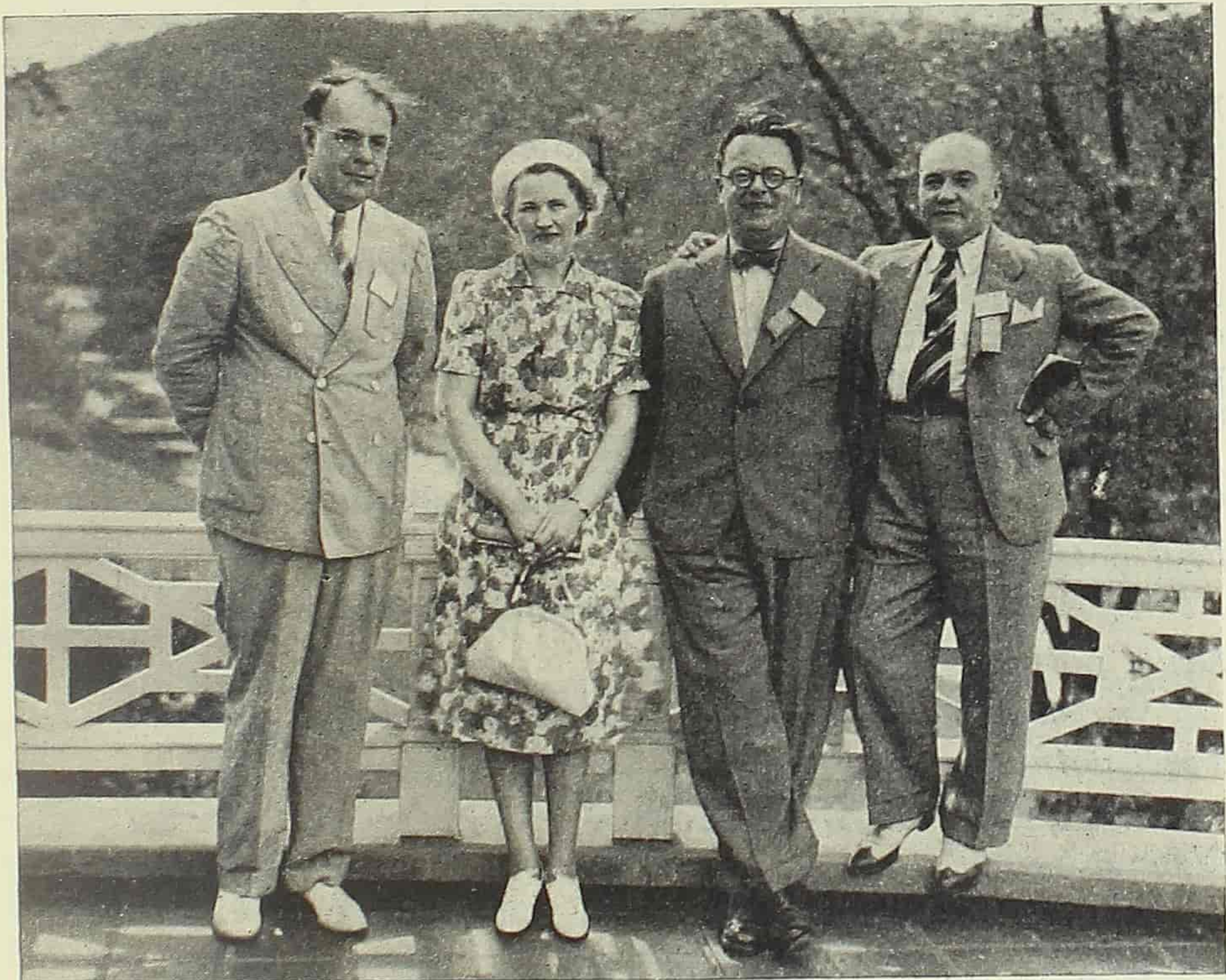
U ponedjeljak, dne 19 juna, rano u jutro bilo je otvaranje sjednice Council of Legislation, Extension Assembly, Crippled Children Assembly te Club Song Leaders Assembly. Prva plenarna sjednica konvencije 1939 održana je u ponedjeljak poslije podne sa svim odgovarajućim svečanostima. Već od početka prve plenarne sjednice, uzbudljivi događaji nizali su se s gotovo mehaničkom preciznošću koja je ukazivala na vanrednu organizaciju. Sve sami nezaboravni utisci — skupština — hiljade uzbuđenih glasova — poziv predsjedatelja odbora konvencije na rad — pozdrav i dobrodošlica sa strane Johna W. Brickera, guvernera države Ohio te načelnika grada Clevelanda Harolda H. Burtona, zatim pretsjednika Rotary Club-a u Clevelandu Jack Uorth-a — pretstavljanje pretsjednika Rotary International George-a C. Hagera te drugih funkcionara Rotary International i mnogih članova odbora — pozdrav pretsjednika Hagera u kojemu podvlači, da nikada ranije nije bio tako duboko impresionisan punim značenjem Rotarstva. On je to izjavio, iako je pozdrav bio upućen jednom zaista internacionalnom skupu, ljudima, koji su se sastali u zajedničkom sporazumu iz sviju zemalja svijeta. Pretsjednik Hager potaknuo je sve rotare i Rotary klubove da učestvuju što živilje u »Rotary Observance Week« (Rotarski tjedan za vršenje propisa), koji će se službeno održati od 18 do 24 februara 1940. Prva plenarna sjednica zaključena je i odviše rano. Iza toga su održani sastanci delegacija Udruženih Američkih Država, Velike Britanije i Irske, Kanade i New Foundland; zatim Advisory Assembly latinske Amerike, sastanak za upoznavanje mladeži, sastanak vodja Vocational Craft Assembly, te druge skupštine. U ponedjeljak uveče rotari su uživali u glazbi Cleveland Symphony Orchestra kojom je priredbom upravljao rotar Rudolf Ringwall.

Na drugoj plenarnoj sjednici u utorak ujutro najprije su čitani uvodni izvještaji odbora za prijavu, odbora za ovjerovljenje, Council-a of Legislation, iza čega je rotar Peter K. Emmons, Pennsylvania, uputio topli poziv na služenje u klubu naglasujući, da je drugarstvo srce rotarstva. Zatim je slijedio pozdrav pun nadahnuća Emeritus pretsjednika Paul-a P. Harrisa. Iza adrese osnivača P. P. Harrisa slijedila je vrlo interesantna diskusija o predmetu »Rotarstvo za mladež« sa stanovišta mla-

deži u kojoj su učestvovali dražesna gospodjica Viola Ilma iz New York City, poznata pobornica pokreta mladeži i mladi Darrel-a Brady iz Minneapolis-a, Minnesota. Druga plenarna sjednica zaključena je imenovanjem pretsjednika i blagajnika Rotary International, te s izvještajem ad hoc odbora za proučavanje imenovanja časništva R. I.

U utorak prije podne Council of Legislation ponovno se sastao u Public Auditorium-u. Prije podne su stotine rotara prisustvovali 47. Vocational Craft Assemblies, prigodom koje skupštine su svi rotari sličnih zvanja diskutovali o zajedničkim problemima. U utorak uveče održane su tri priredbe, koje su bile očekivane s mnogo interesa: svečana večera za britski imperij, španjolsko-portugalska svečana večera, te svečani ples pretsjednika. Convention Hall, gdje je održan svečani ples u počast pretsjednika bio je tako ukrašen, da je davao zaista naj-svečaniju sliku. I ako su stotine rotara i njihovih gospodja prisustvovala plesu, prostorije su bile dovoljno prostrane za sve učes-nike. Odličan orkestar od 70 glazbenika svirao je za vrijeme plesa.

Srijeda ujutro, dne 21 juna, bila je posvećena tajnom gla-sanju po delegatima iz Udruženih Američkih Država, Kanade i New Foundland-a za imenovanje direktora. Održane su skupštine Boys Work-a (Rad dječaka), Vocational Service (Služenje u zva-

S lijeva na desno: Gerald Edson Murray, guverner 154. distrikta (Indiana),
gdja Murray, ing. Radovan Alaupović, guverner 77. distrikta, Titus Zbyszewski,
guverner 85. distrikta (Poljska).

nju), Youth Service (Služenje mladeži), skupština pretsjednika i sekretara klubova, te skupština sviju rotara koji govore španjolskim i portugalskim jezikom. Kasnije su održane skupštine za sastav programa rada, javnu službu, međunarodnu službu te za izdavanje klupskih publikacija te druga skupština za rotare, koji govore španjolskim i portugalskim jezikom. Sve su skupštine i sastanci bili popraćeni velikim interesom sviju prisutnih. Srijeda poslije podne bila je gotovo potpuno slobodna te su bile priredjene specijalne zabave i priredbe za gospodje. Mnoge su dame uživale u lijepoj vožnji po jezeru Erie. Druge su razgledavale znamenitosti grada Clevelanda i obližnjeg periferijskog distrikta. Nakon dovršenih izleta priredjena je za dame zakuska i zabava. U srijedu uveče održan je banket za distrikte Udruženih Američkih Država i Kanade.

Prije otvaranja treće plenarne sjednice održano je tajno glasanje za izbor Pretsjednika i Blagajnika Rotary International. Pretsjednik Rotary International i blagajnik Rotary International za godinu 1939-40 jesu:

Pretsjednik:

Walter D. HEAD, Montclair, N. J., U. S. A.

Blagajnik:

Rufus F. CHAPIN, Chicago, Illinois, U. S. A.

Treća plenarna skupština sastavila je takodjer program odnosno poziv na Extension and Vocational Service (Služba promicanja i zvanja) i predstavila je pobjednike kontesta (natječaja) »Club-of-the-Year« za godinu 1937-38 i International Round Table.

Četvrta plenarna sjednica (poslovna sjednica) održana je u četvrtak poslije podne. Sakupljeni rotari čuli su izvještaje odbora za prijave, vjerodajnice, imenovanja i izbore te izvještaje pretsjednika, tajnika i blagajnika Rotary International kao i izvještaj Council-a of Legislation.

Imenovanje i izbor direktora Rotary International bilo je održano, te je za godinu 1939-40 izabrana slijedeća uprava:

Prvi potpredsjednik:

T. A. WARREN, Wolverhampton, England

Drugi potpredsjednik:

G. Ramirez BROWN, Managua, Nicaragua

Treći potpredsjednik:

Frank PHILLIPS, Ithaca, N. Y., U. S. A.

Članovi uprave:

Charles N. CADWALLADER, Lincoln, Nebr., U. S. A.

Richard R. CURRIE, Johannesburg, Južna Afrika

William Allan ELEY, Singapore, Straits Settlements

George C. HAGER, Chicago, Illinois, U. S. A.

Jerzy LOTH, Warszawa, Poljska

J. Edd McLAUGHLIN, Ralls, Texas, U. S. A.

Elbridge W. PALMER, Kinsport, Tenn., U. S. A.
George SPENCER, Moncton, N. B., Canada
Roy J. WEAVER, Pueblo, Colorado, U. S. A.

Generalni tajnik:

Chesley R. PERRY, Chicago, Illinois, U. S. A.

Od predloženih uzakonjenja i rezolucija, o kojima je bilo glasano po delegatima, bila su primljena slijedeća: br. 39/1, 39/7, 39/10, 39/11, 39/21 a slijedeća su bila nadopunjena i primljena: br. 39/3, 39/5.

Ostatak dana nakon zaključka 4. plenarne sjednice bio je posvećen predaji darova i trofeja u »kući prijateljstva« i sjajnom »ledenom karnevalu« održanom uveče u Cleveland Areni.

Završetak tjedna djelatnost konvencije bio je u petak ujutro na zaključnoj plenarnoj sjednici, gdje su bili pretstavljeni svi oni koji su učestvovali u organizaciji priredaba konvencije. Zatim je slijedilo pretstavljanje i izbor distriktnih guvernera te časništva Generalnog Savjetništva kod Rotary International i R. I. reprezentanata u Vel. Britaniji i Irskoj. Zaključna plenarna sjednica zaključena je brzo i impresivno govorom g. Ben M. Cherringtona, šefa odjeljenja za kulturne odnose U. S. A. o »Medjunarodnom sporazumu i dobroj volji«, te pretstavljanjem budućeg t. j. novoizabranog pretsjednika R. I. kao i časništva, pa posvetnim govorom novoizabranog pretsjednika i oproštajnim govorom bivšeg pretsjednika.

Hiljade glasova odzvanjalo je u pjesmi »Auld Lang Syne« — rastanak — i tridesetogodišnja konvencija Rotarya ulazi u povijest, — u daljnju epohu R. I.

Treba li ukinuti ili suspendovati četvrti rotarski cilj?

PORUKA PAUL P. HARRISA

*30. rotarskoj konvenciji održanoj od 19. do 23. VI. 1939. u
Clevelandu, Ohio*

Mojim prijateljima, okupljenima na konvenciji 1939., najbolji pozdravi!

S mnogim nevoljkostima započeo sam prije par dana pisanje ove poruke. Osjetio sam da se kaleidoskopske promjene u medjunarodnom životu odvijaju tako brzo da bi sve što bih napisao u času izporuke moglo naličiti na staru povijest. Pisao sam nalazeći se na rubu ponora. U času čitanja mogli bismo biti u ponoru. Westbrook Pegler izvrsno je primijetio osjećajno ludilo, koje današnji dan hara svijetom: »Za ime Božje, samo da sad nitko ne zatrubi u trublju!«

Rotary bijaše začet, rođen i uzgojen u prijateljstvu i toleranciji. Danas se mnogo govori o suprotnim ideologijama i neki

još uvijek vele da na svijetu ima mjesta samo za jednu ideologiju, a ta je ideologija naravski njihova. Takvi su ljudi osvjedočeni da je započeo boj na život i smrt između demokracije i diktatora. U Rotarstvu ima toliko različitih ideologija da bi se on raspao u milijun komada kad bi ta tvrdnja bila istinita. Rotary postoji u sedamdeset država na svijetu; i to postoji ne usprkos bezbrojnim suprotnim ideologijama već upravo radi njih. Baviti se sa suprotnim ideologijama jest i uvijek bijaše specijalitet Rotara, jedan je to od glavnih razloga njihovog opstanka. Je li nada Rotara izgraditi i održati organizaciju ljudi od posla i zvanja, organizaciju koja će obuhvatiti cijeli svijet, samo varljiv san? Kako stoji Rotary danas u svijetlu svjetskih suprotnosti sa svojim četvrtim ciljem, promicanjem međunarodnoga sporazumijevanja i dobre volje? Treba li četvrti cilj ukinuti ili ga samo suspendovati dok ne mine ratna groznica.

Svi rotari imaju pravo tumačiti četvrti cilj prema diktatu svoga vlastitog srca. Ja nikako ne želim pokušati utvrditi neko pravilo. Jedino mogu učiniti to da kažem šta je značilo za me u tima kritičnim vremenima. Ako su moja razmatranja razborita, svatko ih može slijediti; naravski, u protivnom slučaju, ne treba ih slijediti.

Za mene naš četvrti cilj pretstavlja zadatak skupiti svoje najbolje snage da prigušim ratni duh gdje god na nj naidjem. Ne vjerujem u rat kao sredstvo uređivanja međunarodnih sporova među civilizovanim narodima. Za taj cilj držim da je potrebno osloboditi se svih svojih predrasuda, pridaviti sve svoje vlastite strasti i osjećajne smetnje, svijetlom razbora progledati senzacionalna pričanja. To je stvar koju uostalom mnogi propuštaju. Sjećate li se senzacije koja je potresla duhove nekih naših dobrih građana u Orson Wellesu slušajući na radiu da je odio ratnika planeta Marsa provalio u New Jersey? Smiješno? Da, naravski ali ništa manje smiješno od ostalih senzacija kojima se općenito više vjerovalo. Takva čudesna povjerljivost prema savršeno tlo za propagandu rata.

Školujući sama sebe u zakonima razbora ne smijem propustiti razmotriti stranice historije. Koji su bili općenito uzroci ratova i koji su skriveni motivi današnjoj ratnoj opasnosti?

Moramo biti realiste i moramo shvatiti da je poticaj gotovo svakog rata bio glad za posjedovanjem. Na jednoj strani je žudnja za sticanjem, na drugoj žudnja za očuvanjem. Moguće da ne podjemo dalje i da moguće sa stidom priznamo, da je ono što nazivljemo civilizacijom svoje najveće napretke izvojštilo oštricom

mača? Jaka plemena bezobzirno su otimala vlasništvo slabijim plemenima, narodi su oduzimali posjede jakim plemenima, a slabim narodima otimali su njihove jači narodi.

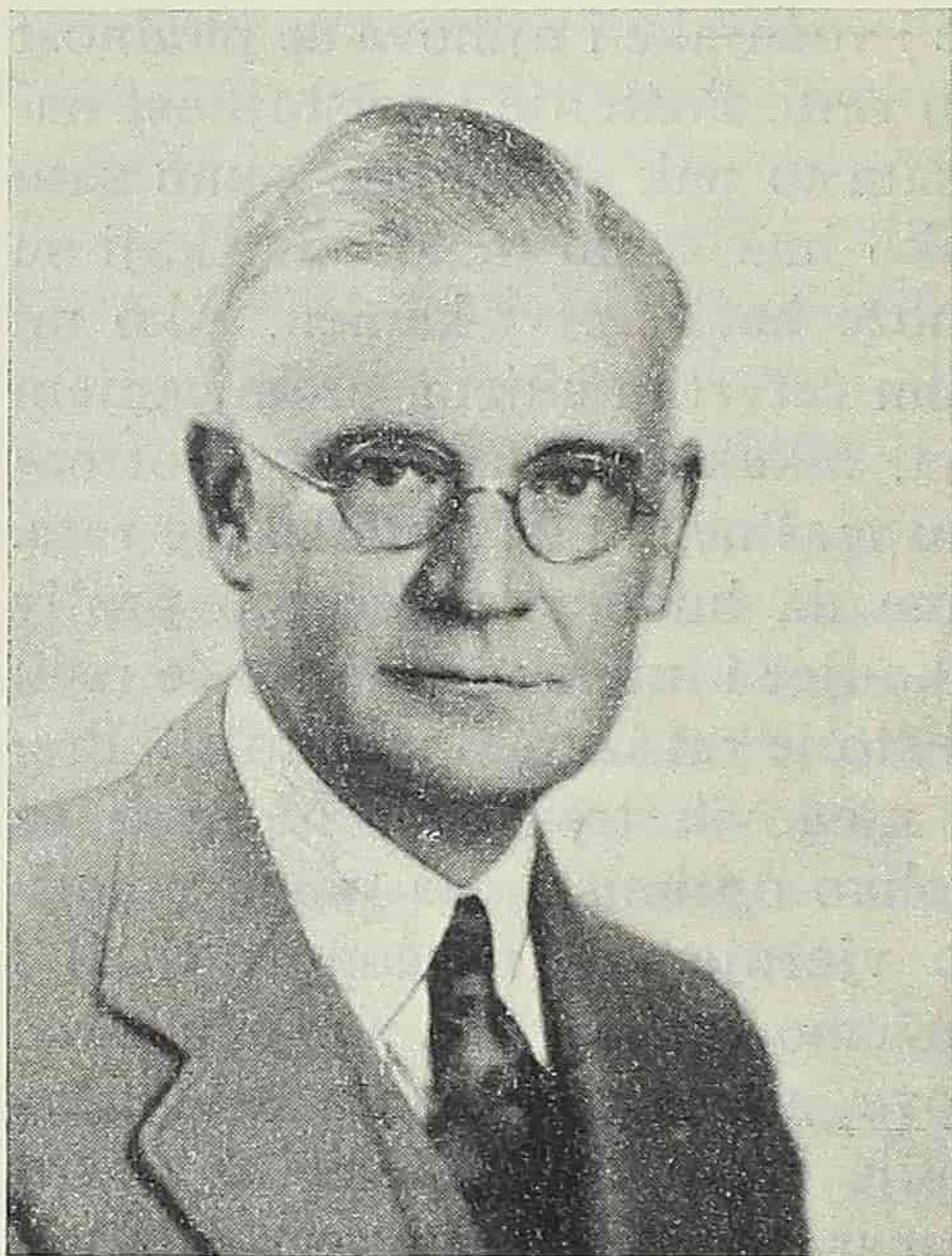
Kao posljedica prepadnih ratova kuće bijelih ljudi zauzele su mjesta koliba crnaca i čadora crvenokožaca koje smo bili proglasili divljacima premda smo taj naziv mi sami više zaslužili. I dalje su prirodno slijedile škole i crkve, prerije gdje su nekoć rikali bivoli, pretvorile se u farme i voćnjake i njihova se plodnost pohiljadila. Sve je to nastalo po ratu. Poštenje i pristojnost nameću nam da to priznamo. Sve sam to pak spomenuo samo zato da objasnim kako nitko nije, kako ima samo malo onih koji su bez krivice. Nitko od nas ne može baciti prvi kamen. Ako mi rotari ikad ikamo stignemo s našim četvrtim ciljem, promicanjem međunarodnog sporazumijevanja, nikako to neće biti upotrebljujući našu sjajnu međunarodnu mašineriju za potsticanje rata. Mi se nasmijemo zadovoljiti time da budemo osjećajno protiv rata; moramo protiv njega biti takodjer i intelektualno; to će reći: mi moramo shvatiti motive rata i što je rat izvršio u historiji. Pre dobro poznajemo neizmjernost njegovih troškova. Mora li se stoga vječno ratovati? Ja sam toliko optimista, da mogu pomišljati da mi nije potrebno. Suviše vjerujem u misaonost ljudi i dobronamjernost naroda. Ne možemo rat svršiti pomoću rata. Rat ne svršava rat. On sije ratove, a isto tako radja diktatore. Uvjeran sam, ako nam ikad uspije izaći iz te dileme, biće to pomoću vršenja onoga što većina nas od sakupljenih na ovoj konvenciji nazivlje kršćanskom uvidjavnošću. Ne upotrebljavam tu riječ u nekom uskogrudnom ili sektaškom smislu. Vjernicima drugih vjerskih oblika moguće bi odgovarao bolje koji drugi izraz.

Ponavljam da je Rotary začet, rođen i uzgojen u prijateljstvu i toleranciji. Rotarska internacionala je jedan mikrokozam, jedan prosjek kroz svijet vodećih privrednika i ljudi od zvanja. Rotarski program prijateljstva i tolerancije uspio je iznad najsmionijih snova. Pod rotarskom zastavom ljudi svih vrsta religije i vladavina sastali su se zajedno. Prokušano drugarstvo to je izvelo.

Uvjeran sam da to što je Rotary izveo u malom, narodi mogu izvesti u velikom. Za mene je naš četvrti cilj izlaz. Nije sad vrijeme da se on napusti, niti da se suspenduje; sad je vrijeme kad ga najviše trebamo. Imaće veći dohvat nego topovi najmoćnijih ratnih brodova. Smijem li ponoviti naš četvrti cilj? »Promicanje međunarodnog sporazumijevanja, dobre volje i mira kroz svijet drugarstva, ljudi od posla i zvanja, i ujedinjenih u idealu služenja«.

WALTER D. HEAD, MONTCLAIR, NEW JERSEY, USA.

Walter D. Head, vrhovni nastavnik na akademiji u Montclairu, New Jersey, rođen je u Revere-u, Massachusetts. Svoje je diplome stekao na univerzama u Harvardu i Columbiji.

Rotar Head bio je od 1920 do 1926 član Rotary-Club-a Buffalo, New York, u svojstvu pretsjednika i u raznim dužnostima u komitetima.

Rotar Head vršio je dužnost distriktnog guvernera za distrikt 26 (stari) u godini 1931-32; kao član komiteta za međunarodno služenje u godini 1931-32 kao član komiteta za međunarodno služenje 1932-33; kao pretsjedatelj odbora za međunarodno služenje u godini 1933-34; kao direktor i treći podpretsjednik Rotary International u godini 1934-35; pretsjedatelj odbora za služenje u zvanju i član odbora za zadatke i ciljeve u godini

Walter Head, novi predsednik R. I. 1935-36; konačno član odbora za zadatke i ciljeve i pretsjedatelj savjetnika međunarodne službe. Sada je rotar Head pretsjedatelj odbora za ciljeve i zadatke te član odbora za konvencije Rotary International-a.

GOVOR GUVERNERA 77. ROTARSKOG DISTRIKTA ING. RADOVANA ALAUPOVIĆA R. C. Ž.

kojim je u ime Rotary International pozdravio načelnika Clevelanda i zahvalio na gostoprimstvu

Ekselencijo g. načelniče Burton, g. pretsjedniče Hager, g. Chairman i ugledni gosti, dame i prijatelji rotari,

Iznenaden sam što sam baš ja odabran po Direktorijumu Rotary International i Convention-komite-u da govorim na engleskom jeziku, kad imade mnogo drugih znatno kvalifikovanijih, te što je mene zapala čast da Vas pozdravim.

Ja dolazim iz Jugoslavije, zemlje na jugoistoku Evrope, koja ima mnogo zajedničkog s Vašim lijepim gradom Clevelandom, jer se je mnogo mojih zemljaka uselilo u ovaj distrikt. Oni su našli u ovoj velikoj zemlji slobode i demokracije uposljenje i sigurno mjesto u nizu ljudskih djelatnosti. Da li Vas stoga čudi da je među mnogim plemenitim idejama koje duguje Vama svijet, i rotarstvo, koje je takodjer američkog porijekla, našlo tako plodno tlo u svim dijelovima svijeta, a naročito u mojoj domovini?

Jer upravo kao što isušenoj zemlji dolazi blagoslov kiše, tako i čovječanstvo prima ideje za kojima žudi i koje ga podupiru i podržavaju na teškom putu k sreći, boljitku i napretku.

Ja Vam ne ću kazati ništa novo ako ponovim, da Rotarstvo nije ništa drugo, nego li organizovani idealizam koji se ne gubi u oblacima, već nastoji da postigne konačnu svrhu čovječanstva putovima razuma i zdravih nazora.

Mi smo sakupljeni ovdje narodi sviju rasa, plemena i zemalja, ujedinjeni zajedničkim idealom služenja i tražeći svi zajedno zlatan put dobru čovječanstva. Vi i Vaš lijepi grad zaželjeli ste nam dobrodošlicu na vidljiv način. Vi ste nas sve okružili i ispunili naše časove ljubaznom pažnjom i skrbi, tako da se svaki od nas, iako stranac, osjeća kao kod kuće s najugodnijim osjećajima u Vašem društvu.

Nikada više nego li danas želio bih da se izrazim vješto u Vašem lijepom jeziku, da Vam mogu reći u ime sviju mojih prijatelja rotara, kako mi uživamo i koliko cijenimo ljubaznu dobrodošlicu koju nam je priredio Vaš grad i klub domaćina. Vaša je zasluga što će nam naše sudjelovanje na ovoj konvenciji ostati trajna i životna uspomena.

Nažalost, engleski jezik, iako vrlo bogat, sadrži samo dvije kratke riječi, kojima mogu da izrazim našu srdačnu hvalu. »Hvala Vam« zvuči prilično siromašno, no te riječi ne dolaze samo iz mojega srca, nego iz srdaca sviju rotara ovdje sakupljenih, a u čije ime Vam se najsrdačnije zahvaljujem.

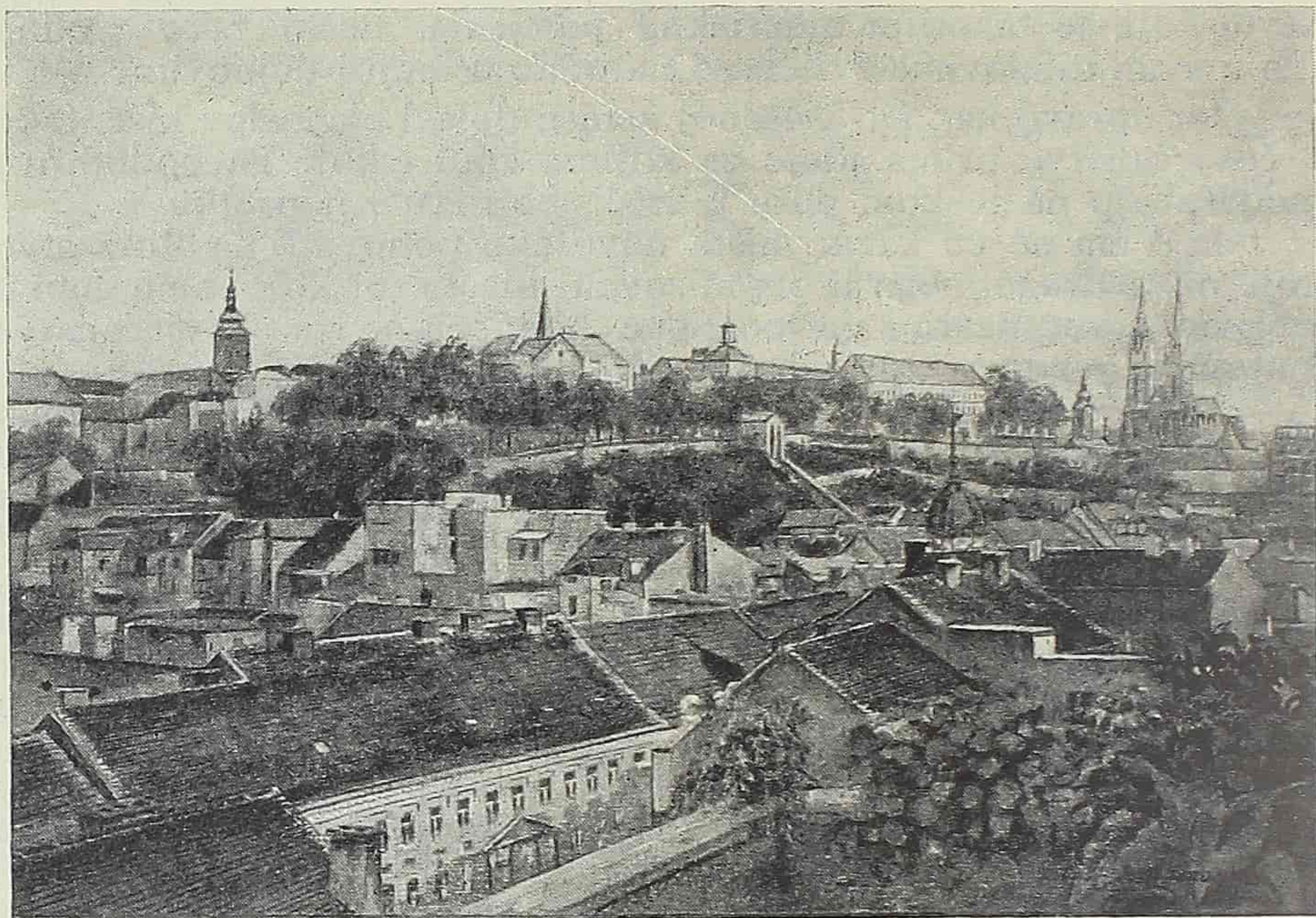
Američka štampa o našem guverneru ing. Rad. Alaupoviću

Cjelokupna američka štampa živo se bavila konvencijom Rotara. Interesantno je zabilježiti tom zgodom da je u američkoj štampi naročito toplo primljen govor brata guvernera ing. Radovana Alaupovića prigodom otvorenja konvencije u Clevelandu, kad je u ime Rotary International zahvalio gradu Clevelandu na gostoprimstvu. »The Cleveland Press« od 19. lipnja do ing. Alaupovića upravo u času kada drži svoj govor, a »The Cleveland Plain Dealer« od istoga datuma u svojem ilustrovanom dijelu među ostalim donosi i sliku brata guvernera u društvu s predstavnicima rotarstva iz Nicaragua, Chile, Perua, Paname, Venezuele itd.

GRAD KOJI SE NEPRESTANO POMLADJUJE

Zagreb, sjedište guvernera 77. Rotary Distrikta za godinu 1939./40.

Josip Horvath, R. C. Zagreb.

Pogled na zagrebački gornji grad
Najnovije djelo prof. dr. Branka Šenoje, R. C. Zagreb.

Stari Rimljani nijesu bili samo veliki stratezi nego i veliki privrednici. Te njihove osebine dolaze do izražaja kod osnivanja gradova. Rimljani kad osnivaju jedan grad vode računa naravno u prvom redu o vojničkom momentu, a onda ništa manje i o privredno-komercijalnom momentu; gradovi se osnivaju na plovnim rijekama, na mjestima koja su idealna raskršća za trgovački pogodne ceste. Kao Siscia, današnji Sisak, Mursa današnji Osijek, Marsonia, današnji Brod, Poetovio, današnji Ptuj, tako je i rimski praotac Zagreba Andautonia ležao na Savi, malo jugoistočno od današnjega Zagreba. Andautonija morao je biti dosta velik grad, još u XVIII. vijeku sačuvano je bilo na njegovom području tragova rimskih vodovoda, a na drugoj obali Save bilo je ostanaka rimskih kanala, svjedoka melioracionih radova. Na samom području današnjega Zagreba pronadjeno je rimskih kipova — ispod obronaka gore tekla je cesta, a uz nju se očito redali zaselci i vile. Za narodnih seoba Andautonija propada. Nastaju nesigurna vremena i sad sasvim drugi momenti odlučuju osnivanjem gradova. Ljudi svoja obitavališta zasnivaju podalje od cesta i rijeka, propala je »Pax romana«, i rijeke i ceste ne do-

vode trgovce već redovno neprijatelja — zato bježe iz ravnica u brdovite predjele, gdje se s vrhova već na daleko može opaziti opasnost, zaklanjaju se u šume, koje će maskirati ljudska obitavališta. Ostanci pučanstva rimske Andautonije sklonili su se tako pod jedan humak današnjega Zagreba i to njihovo naselje dobiva ime Vicus Latinorum — to je današnja Vlaška ulica. Na zapadnijem brdu nastalo je novo naselje, gdje se nastanili novi došljaci. Ti su očito stvorili sebi neku utvrdu, koja se od starine zove Gradc, Gradac, Gradec, Grecz — pozniji naraštaji zaboravivši prvobitno ime iskvariše ga, prozvavši svoj grad »varoš na gričkim goricama«, Mons Grechensis — premda tu nije bilo nikakvih Grka. 1097. osniva se zagrebačka biskupija, najbolji znak da je mjesto već moralo biti ugledno i poveće, biskupije se ne osnivaju u zabitnim selima. Biskupija nije osnovana u Gradcu nego na suprotnom istočnom brežuljku, iznad Vicus Latinorum, što je i sasvim prirodno, jer se katolička biskupija prvenstveno želila osigurati s pučanstvom koje je bilo njoj sklono, a to su sigurno biti potomci rimskih gradjana; u povelji, kojom se osniva biskupija napominje se da će njezin zadatak biti uklanjati neznaboštvo i krivovjerje u okolici — očito se pri tome misli na pučanstvo Gradca i njegove neposredne okolice. To pučanstvo pak moglo je biti samo slavensko, hrvatsko; imena gora, humaka, voda najvjerniji su tumači migracija narodnih, a oko zagrebačkoga Gradca na daleko i široko nema drugih nazivlja mjesta osim slavenskih, hrvatskih. Sad valjda baš ne će biti sve onako, kako to pripovijeda povelja o osnutku zagrebačke biskupije, naime vjerojatno pučanstvo Gradca i okolice nije bilo pogansko, nego se služilo hrvatskim, odnosno staroslavenskim bogoslužjem — a to se pomalo u vrijeme osnutka zagrebačke biskupije smatralo krivovjerskim, heretičnim. Stanovnici Gradca osjećali su da su biskupija i grad, koji se uskoro razvio oko nje na kaptolskom brežuljku, stvoreni njima na ustuk — duge vjekove stanovnici Gradca i stanovnici biskupskoga Kaptola poprijeko se gledaju kao protivnici.

Biskupija sa svojim čestim crkvenim godovima pogodno je mjesto za razvijanje privrede; na izvjestne svečane dane u godini sakuplja se tu mnoštvo svijeta, a gdje ima mnogo ljudi uvijek cvatu privreda i trgovina. U XIII. vijeku srušilo se veliko zlo na tri naselja, koja će se tek poslije šest stoljeća ujediniti u jedan grad, Zagreb: Gradc, Kaptol i Vlašku ulicu; po staroj rimskoj vojničkoj cesti prošla je ovuda mongolska vojska i poharala sva naselja. Bila je to katastrofa, ali konačno u svakoj katastrofi ima već i zametak novoga poleta. Kad je mongolska opasnost minula, zagrebačke općine se obnavljaju a Gradc stiče povlasticu »slobodnoga kraljevskog grada« — od toga vremena je slobodan, direktno podvrgnut samo kruni. Tu je temelj budućeg razvitka grada. U feudalno doba svatko tko nije plemić ili svećenik žudi postati gradjaninom takvoga slobodnog grada, tamo nalazi maksimum sigurnosti i mirnoga poslovanja. Čim je Gradc proglašen slobodnim gradom, sa svih strana dolaze sad ljudi, koji žele poslovati, stvarati, trgovati. Narodnosno se tu skupili različiti elementi: ima Latina, odnosno Talijana, ima Nijemaca, Madžara i

naravski Slavena, Hrvata. Gradska autonomija i gradska sloboda, koja je za sve pojednaka stvar čudo, kojemu se još danas možemo diviti; svi ti pripadnici različitih naroda žive zajedno u najvećoj slozi i ljubavi, svi zajedno pravedno sudjeluju u upravi grada. Točno je predviđeno koliko će koja narodnosna grupa davati gradskih vijećnika, po turnusu pojedine narodnosne grupe daju gradskoga suca i činovništvo. Dobrih trista godina traje takova mogli bismo reći međunarodna uprava u zagrebačkom Gradcu; onda je postepeno nestaje — ali ne na silu: susrećemo naime jedan čudesan fenomen značajku Zagreba — neobično moćnu njegovu asimilacionu snagu. Kroz trista godina prvobitni doseljenici Talijani, Nijemci, Mađžari sasvim se pohrvatili — i to se ponavlja u budućnosti: Zagreb je kao neka ogromna retorta u kojoj se stalno vrši pohrvaćivanje inorodnih elemenata.

Zagreb po svojim privilegijama, a i po svom položaju kroz cijeli srednji vijek, sve dok Hrvati ne uzmu Habsburge za vladare radi osmanlijske opasnosti, nadasve je važno privredno središte: Zagreb je posrednik između sjevera i juga, istoka i zapada. Najvažnija trgovačka cesta preko Modruša veže ga sa Senjom, odatle dolazi skupocjena roba: mirodije, južni produkti, konzervirane ribe, talijanske, francuske, čak i engleske tkanine. Sam je pak središte bogatih obrtnika, koji u XV. vijeku stvaraju svoje privredne prinudne organizacije t. zv. cehove. Obrtnici — uz prehrambenu robu — najviše izradjuju oružje i rukotvorine potrebne za promet: konjske orme, kožnatu robu, kola — kolarski obrt cvate kao danas automehaničarske radione.

Stanovnici Gradca ljubomorno bdiju nad svojim pravicama, čuvaju ih kao zjenicu svoga oka. Kako je Gradc mjesto živahne privrede, pučanstvo mu se stalno mijenja, pa se za razliku od mediteranskih gradova nije mogao u Zagrebu stvoriti patricijat gradski, od kojega bi nekoliko povlašćenih obitelji držalo u svojim rukama gradsku upravu. Stanovnici Gradca zgotjni su demokrate, pa kad je početkom 16. stoljeća došlo do pokušaja stvaranja oligarhijskoga sistema, buknila je velika buna pod vodstvom građana Grgura Tepečića, koji je doduše u svom pokretu izgubio glavu, ali se nikad nije više pokušalo izvesti atentat na gradske slobodine.

Turska opasnost nepovoljno je djelovala na razvitak grada. Zagreb je stvarno etapno mjesto protuturske fronte, rat mu donosi katkad prolaznu konjunkturu, ali grad se ne može razvijati: privreda voli živjeti u sigurnom. Zagreb u XVI. i XVII. vijeku ne može se uporediti sa cvatućim trgovačkim gradom od prije. Zagrebu za to vrijeme daje polet crkva, zagrebački biskupi veliki su meceni — stara katedrala riznica je materijalnoga i kulturnoga bogatstva. Početkom XVII. vijeka Zagreb dobiva stalnu gimnaziju, koja će već za par desetljeća postati Akademijom Znanosti, sveučilištem (1669). Tu je razlog da se postepeno mijenja karakter grada — od trgovačkoga grada Zagreb postaje kulturnim i upravnim sve to važnijim centrom, za vrijeme pak Marije Terezije, kad je požar poharao Varaždin, dotadanje sjelo banske konferencije, pa se ban sa svojim upravnim aparatom seli u Zagreb, postaje on i političkim središtem Hrvata.

Usredotočen na brdima, podalje od rijeke Zagreb nije interesantan za osvajače: pred njim oni uvijek zastaju, i Nijemci i Osmanlije i sam Napoleon. Moguće je upravo to odlučilo sudbinom Zagreba; kao kulturno i političko središte, udaljen od privrednih linija, koje se smiruju na Kupa, liniji Karlovac-Sisak, Zagreb se može posvetiti svojoj novoj misiji, da postane predvodnikom Hrvata u politici i kulturi, a kad osvoji tu svoju predvodničku poziciju, stvori preduvjete za rad u slobodi, osvojiti će natrag i svoje privredne predvodničke položaje. Ilirski narodni preporod, mecenatstvo biskupa Strossmayera stvaraju iz Zagreba središte naroda, njegov nerv, veliku političku radionicu. I postepeno opet postaje Zagreb, naročito otkako željeznica nadoknadjuje vodene puteve i ceste, opet atrakcionom točkom za privredu, unatoč svih zapreka, koje privrednom razvitku Zagreba stavlja hrvatsko-ugarska nagodba.

Po svojem političkom opozicionarstvu Zagreb je pastorče vlasti — sve što je u Zagrebu stvoreno, pretežno je izgrađeno upravo u prkos višoj političkoj vlasti, vlastitim narodnim sredstvima, privatnom inicijativom. Slomom Austro-Ugarske 1918. Zagreb ulazi u novo razdoblje svoga života. Iz svih krajeva navire nov živalj, no grad se proširuje, pučanstvo mu se množi; dok je Zagreb imao polovicom XIX. vijeka tek nekih 25.000 duša, danas mu se pučanstvo podeseterostručilo, brojeći oko 250.000. Taj upravo američki tempo razvitka rodio je mnoštvo novih i komunalnih i političkih i društvenih i ekonomskih problema, koji traže velike žrtve od zajednice, ali u glavnom svi ti problemi svladavaju se — tu opet dolazi ona specijalna, gotovo otajna snaga Zagreba: sve nove došljake Zagreb ubrzo asimilira, pretvara ih u Zagrepčane i to ne moguće tek po općinskoj pripadnosti, već po duhu, karakteru, sklonosti, načinu života. Svedjer novi življi pretvaraju se u strastvene, oduševljene Zagrepčane, nepokolebive lokalne patriote. Svi naši krajevi daju tako svoj prilog stvaranju novog velikog Zagreba — Zagreb je po tome vječno mlad grad, sa svim elanom mladenaštva. Zagrebački gradjanin sposoban je entuzijazmirati se za sve što je dobro i plemenito, gord je na napredak svoga novog grada. Očituje se to u njegovom bujnom društvenom životu — Zagreb je grad s valjda najviše društava u našoj zemlji, od kojih svako u svom djelokrugu predano radi. Mnoga društva drže spomen i vezu sa svojim starim krajem, s Dalmacijom, Bosnom, Srijemom, Šokadijom, Hrvatskim Primorjem, Zagorjem — ali sve njihove osebnosti uskladjuju se u Zagrebu, koji je time najsnažnija kopča svih pokrajina. Zagreb svima daje mjesto na suncu, Zagrepčani su katkad strastveni, ali u glavnom tolerantni — drevni kult zagrebačkoga slobodarstva nije još ugasnuo, u slobodi, kao i pred šesto godina, amalgamira sve ino-rodne elemente. I tu je takodjer razlog da se je Zagreb morao vratiti svojoj nekadašnjoj funkciji: biti važan privredan centar, koji veže i spaja Istok i Zapad, Sjever i Jug. Desetcima tisuća novih pridošlica Zagreb daje zarade, vodi ih kroz život. Zagreb tako služi narodnoj zajednici, dajući joj hljeba i ono, što je povrh hljeba, potrebno za život u ljudskom dostojanstvu.

PROBLEM TRG. PROMETA SA BUGARSKOM.

Milorad Smokvina R. C. Sušak

I. Uvod

Trg. promet sa Bugarskom pokazuje dosta neujednačenu sliku. Dok je na pr. naš izvoz u Bugarsku iznosio u god. 1925. 73, miliona u 1929. 96 miliona, u 1934. 30 miliona, a u 1937. 10 miliona dinara, u prošloj 1938. taj iznos izneo je samo 8 miliona dinara. Izvoz je prema tome u opadanju, a i uvoz iz Bugarske veoma je nestalnog karaktera.

S obzirom na privredne poteškoće Bugarske, i kod nas i u Bugarskoj stalno se ukazuje na potrebu da Jugoslavija svojom boljom privrednom organizacijom i većom finansijskom snagom preuzme na sebe inicijativu za olakšanje bugarskog izvoza, a s time i bugarskih privrednih prilika uopšte. Mišljenja na jednoj i na drugoj strani stalno ukazuju na potrebu takove dalekosežne privredne politike u odnosu prema Bugarskoj, kao i na hitnost dalekosežnih i odlučnih mera u tom pravcu.

Da bi se ovo postiglo, potrebne su dve stvari: stvoriti preduslove za povećanje uvoza iz Bugarske u Jugoslaviju, ma koliko težak ovaj zadatak izgledao, i stvoriti od Jugoslavije tranzitno tržište za bugarski izvoz u neklirinške zemlje. Ako se uspe da se postignu povoljni rezultati u ova dva pravca, ne samo što će Jugoslavija time izvršiti jedan veliki svoj privredno-politički zadatak na Balkanu, nego će za svoj industrijski izvoz otvoriti i obezbediti jedno odlično, prirodno tržište, koje pruža zaista široke mogućnosti i koje samo očekuje da mu se stvori mogućnost snabdevanja brojnim industrijskim proizvodima iz naše zemlje.

Sigurno je međjutim, da se za današnjih prilika ne može očekivati nikakovo poboljšanje u našim trg. odnosima sa Bugarskom. Sva mišljenja se slažu, da postojeći platni aranžman između naše države i Bugarske to onemogućuje, i da je potrebno da se nadje neko sasvim novo rješenje. Svi pokušaji i sve inicijative koje su preduzimate da bi se u okviru postojećih sporazuma razvila trgovina sa Bugarskom zamrzli su. Usljed toga su sa obeju strana zavladao mrtvilo i apatija.

II. Postojeći režim u trg. i platnom prometu sa Bugarskom

Između naše države i Bugarske plaćanja se vrše na osnovu Sporazuma o platnom prometu, koji je stupio na snagu 1 maja 1938. god., i koji je problem plaćanja rešio na osnovu zvaničnog kliringa sa mogućnošću da se vrše i kompenzacioni poslovi.

Međjutim, taj kliring slabo funkcioniše i naši izvoznici ne skloni su da po njemu izvoze za Bugarsku, znajući koliko su neznačajne mogućnosti realizovanja njihovih potraživanja putem uvoza bugarske robe.

Pored toga u Bugarskoj postoji još i sistem uvoznih dozvola koje izdaje tamošnja Narodna banka. Bugarska Narodna banka

odbija međutim da izdaje dozvole za uvoz iz Jugoslavije onih proizvoda, za koje postoji mogućnost da ih uveze iz zemalja, prema kojima bugarski kliring pokazuje aktivu.

Prema tome situacija je ta, da niti naši izvoznici hoće da izvoze u Bugarsku putem kliringa, niti bugarska Narodna banka dozvoljava tim putem uvoz iz Jugoslavije onih proizvoda, koje može da povlači iz drugih zemalja.

Pošto, dakle, put preko kliringa uglavnom je zatvoren, obostrani interesenti pokušavaju onda, da bi se poslovanje izvršilo putem kompenzacija, koje su u Bugarskoj izgrađene u jedan privredni sistem.

Na uvoz iz Jugoslavije putem kompenzacionog izvoza bugarske robe tamošnja Narodna banka gleda već sa više simpatija, jer joj to ipak obezbjeđuje odgovarajući izvoz bugarske robe i sprečava zabrinjujuće gomilanje klirinškog salda.

Međutim, i kod kompenzacija se pokazuju upravo nepremostive prepreke, jer je to, prvo, skopčano sa komplikovanom trgovačkom i administrativnom procedurom (iznalaženje kupaca i prodavaoca u jednoj i u drugoj zemlji, pristanak obostranih Narodnih banaka itd.), a zatim i jedna i druga Narodna banka vezuju svoja odobrenja za razna ograničenja. Tako naša Narodna banka odobrava kompenzaciju samo za 50% vrednosti, a za drugih 50% propisuje doznaku putem kliringa, da bi tako omogućila likvidovanje klirinškog salda. Bugarska pak Narodna banka takodjer odobrava kompenzaciju za samo 50%, a propisuje, da se ostalih 50% ima upotrijebiti za isplatu u Jugoslaviji znatnih bugarskih dugovanja s naslova prevoza jugoslavenskim željeznicama.

Ukratko pokazuje se u praksi, da se niti sistemom kompenzacija ne može postići željena svrha, to jest oživljenje obostranog prometa.

Kao velika teškoća dolazi k tome još i nesrazmerno visoki obračunski kurs u kliringu od 52,08 dinara za 100 leva, što bugarsku robu kod nas znatno poskupljuje i čini nerentabilnim svaki uvoz iz Bugarske.

III. Predlog za novo uredjenje platnog prometa sa Bugarskom

Proučavajući ovo stanje, naši industrijalci koji imaju velikog interesa na poslovanju sa Bugarskom, došli su do zaključka, da bi se sa naše strane trebalo preduzeti dalekosežne i energične mere, da se ovo nezdravo stanje popravi.

Konkretno, naši interesenti su mišljenja da bi platni promet sa Bugarskom trebalo postaviti na bazu privatnog kliringa i rešili su da zamole našu Narodnu banku da ona u tom smislu upravi predlog bugarskoj Narodnoj banci.

Prethodna neobavezna ispitivanja i pripreme već su učinjeni kod bugarskih nadležnih ličnosti i postoji verovanje da će Bugari takav naš predlog blagohotno ispitati, iako je taj i takav sistem za njih nov, pa bi ih trebalo tek uputiti u njegovo funkcionisanje i u njegove dobre strane.

Naši interesenti su na čistu s time, da bi uvođenje privatnog kliringa sa Bugarskom značilo isto što i devalvacija njihovih ev. potraživanja u Bugarskoj. Medjutim oni to rado primaju na sebe, prvo, što su cene za odnosne proizvode u Bugarskoj srazmerno dosta povoljne i prema tome postoji izvesna marža, a zatim i zbog toga, što naša industrija želi da si osigura stalno i ravnomerno poslovanje na bugarskom tržištu, a to će ona moći da postigne samo ako stvori preduslove za povećanje bugarskog izvoza u Jugoslaviju. Gubici koje bi prema tome naša industrija na sebe preuzela, imali bi dakle efekat indirektnog premiranja bugarskog uvoza k nama.

Naša industrija veruje da bi se na taj način, i kod sve sličnosti privredne strukture Jugoslavije i Bugarske, stvorilo kod nas tržište za izvesne bugarske proizvode, koji su danas, kod nesrazmerno visokog klirinškog kursa, zaista preskupi. Misli se pri tome u prvom redu na staro gvoždje, manganovu rudaču, neke vrste kože koje mi uvozimo, kaolin, pesak za fabrikaciju stakla, krpe, ugalj, veštačku vunu, špirit od melase, izvesne vrste ćilima, razne plodove i semenje itd.

Naša industrija je voljna da formiranje kursa klirinških čekova na leve prepusti u potpunosti slobodnoj igri ponude i traženje na berzi, dakle bez ikakvog intervencionizma. Ona veruje, da će se tako formirati jedan kurs, koji će s jedne strane stvoriti rentabilitet iz Bugarske za ceo niz artikala, a s druge strane i našoj industriji stvoriti bazu za stalan izvozni posao sa Bugarskom. Ukoliko bi taj kurs za neko vreme slučajno pao ispod tačke izvoznog rentabiliteta za našu industriju, ova je dovoljno jaka da i mesecima čeka i zadržava prodaju, pa prema tome i dalje slabljenje kursa. Naravno, naši interesenti traže da im se u slučaju ovakovog rešenja ostavi mogućnost terminskog poslovanja sa tim klirinškim čekovima.

Preduslov za uspješno funkcionisanje ovakovog sistema bio bi svakako taj, da Bugari:

1. odustanu od izdavanja dozvola za uvoz iz Jugoslavije;
2. da odustanu od traženja izvesnog procenta deviza kod izvoza nekih proizvoda.

Kako izgleda, nekim državama (na pr. Italiji) uspjelo je već da svoj izvoz u Bugarsku oslobode od obaveze traženja uvoznih dozvola. Onog momenta, kad bismo mi uspjeli da pomoću privatnog kliringa obezbedimo plasman bugarskih proizvoda u dovoljnoj meri, otpao bi sa bugarske strane i svaki razlog za kočnje uvoza iz Jugoslavije, kao što se to do sada praktikovalo. Bugari bi, na protiv, imali onda razloga, da uvoz iz Jugoslavije još i forsiraju, a za to bi trebalo, da se taj uvoz ne veže na uvozne dozvole ukoliko se ne bi moglo postići da Bugari baš sistem uvoznih dozvola upotrebe za forsiranje uvoza iz Jugoslavije, kao što sada na pr. postupaju prema Njemačkoj.

Ako bi Bugarska za svoj izvoz koji se upućuje u Jugoslaviju odustala od traženja plaćanja izvesnog procenta u devizi za neke svoje proizvode, Jugoslavija bi pomoću sistema privatnog kliringa mogla da postane važno tranzitno tržište za izvoz bugarske

skih proizvođača u nekliničke zemlje. Pošto bismo mi taj uvoz iz Bugarske plaćali jeftinijim kliničkim čekovima, bili bismo sa tim proizvodima mogli ići na devizna tržišta i tamo ih uspešno prodavati. Preduslov bi, dakako bio, da se za ovaj promet kod nas stvore potrebni administrativni i fiskalni preduslovi, i da se ta bugarska roba kod nas nacionalizuje bez plaćanja uvoznih dažbina. Da to nije nemoguće pokazuju analogni slučajevi sa španskom i grčkom robom, koju smo izvozili na strana tržišta kao svoju. Veliki cilj za koji bi se u ovom slučaju išlo, opravdao bi ovaj postupak.

Bugari bi se, izgleda mogli sa lakoćom sklonuti da za izvoz odnosnih proizvoda u Jugoslaviju odustanu od traženja procenta u slobodnoj devizi. I oni su, naime, odvisni od nas u pitanju prevoza preko naše teritorije i plaćanja odnosnih vozarina. Ovo je jedno životno pitanje za Bugarsku, i ako bismo mi vešto operisali u ovoj stvari, Bugari bi morali da udovolje našim zahtevima.

Prema primljenim obavještenjima, Bugari bi bili dužni da nam odnosne vozarine plaćaju u devizama, što njima pričinjava ogromne teškoće. Mi bismo im tu mogli izaći u susret i primiti plaćanje u dinarima (kao što se to i dosad najčešće dešavalo), ali uz uslov da i oni odustanu od traženja izvesnog procenta slobodnih deviza za odnosne njihove proizvode.

Šta više, u koliko bi se uspjelo da se ovim putem poveća uvoz iz Bugarske, mi bismo mogli pristati da se jedan fiksni procenat njihovih robnih potraživanja u Jugoslaviji odeli i upotrebi za plaćanje njihovih dugovanja s naslova vozarine, zatim s naslova turizma, školarina i drugih računa, za što sve oni imaju ogromnog interesa. Bugari bi iz ovoga trebali da uvide svoju korist i da pristanu na ove zahteve s naše strane, čije bi prihvatanje u krajnoj liniji išlo na korist krupnih bugarskih privatnih interesa, time što bi im se omogućilo:

- 1) osiguran (a po mogućnosti i jeftin) prevoz preko naše teritorije na njihova glavna tržišta;
- 2) plaćanje vozarina izvozom robe umesto u devizi;
- 3) stvaranje sredstava za turizam, školarine i dr.;
- 4) povećanje izvoza (izvoz u Jugoslaviju plus izvoz u nekliničke zemlje preko Jugoslavije);
- 5) dobro i jeftino snabdevanje našim industrijskim artiklima, koji im najbolje odgovaraju.

Postoji osnova za verovanje da će se, ukoliko se uspe u ovom sistemu, stvoriti nov polet u privrednim, kulturnim i političkim vezama Jugoslavije i Bugarske, jer treba imati u vidu poznatu činjenicu da su dobre ekonomske veze najsigurniji put i za sve druge spona koje mogu vezivati dva bratska naroda.

Upozorenje svim Rotary klubovima

Ponovno se upozoravaju svi klubovi, da se redakcija Jugoslavenskog Rotara svršava sa 5 svakoga meseca pa se umoljavaju klubovi da svoje priloge pošalju najkasnije do tog dana, inače neće moći njihovi članci i izvještaji biti uvršteni.

CHARLES NELSON GOODYEAR i 100 GODIŠNJIKA OTKRIĆA VULKANIZACIJE KAUČUKA.

Dr. ing. Frane Hanaman, R. C. Zagreb

Dne 15. 16 i 17. maja o. god. proslavio je American Institute of Chemical Engineers u Akronu, Ohio, stoljetnicu jednog od najzamašnijih tehničkih otkrića prošlog stoljeća — otkriće vulkanizacije kaučuka po Charlesu N. Goodyearu. Tu neumrlo slavu zaslužio je jedan zaista rijedak i zaslužan čovjek, neobično radin i aktivan u prosledjivanju stavljenog si zadatka, da iz do tada tehnički neupotrebljenog kaučuka stvori jedan za današnju našu materijalnu kulturu neophodno potreban i važan artikal, nama svima dobro poznatu gumu.

Baš u ove dane prije 100 godina Charles N. Goodyear došao je pukim slučajem do jednoga za čovječanstvo i njegov komfort neprocijenjivog iznašašća, kojim je bilo moguće preobraziti i upotpuniti mnoge do tada nepoznate potrebe kulturnog čovjeka i tako dati tehnicima jedan važan potstrek u njenom razvoju. Mi danas još ne znamo, gdje i kada će razvoj gumene industrije doći do svoje kulminacije i čini nam se gotovo nemoguća tvrdnja gumene industrije, da se guma do danas iskorišćuje u cca 3200 raznih gumenih artikala, potrebnih ljudskom rodu u svom dnevnom životu. Koliko je Goodyearovo iznašašće donijelo blagostanje samo njegovoj užoj domovini. Americi, neka nam služe statistički podaci o kapitalu koji je u toj industriji uloženi i koji se danas cijeni na jednu milijardu dolara C. N. Goodyearu dugujemo posebice zahvalu, da je iz jedne skroz nesebične pobude žrtvovao svoj cijeli život u cilju, da pomogne jadnom ljudskom rodu do bolje obučene i neprokisnoga odijela. I mi Rotari dužni smo u prvom redu, da se poklonimo sjeni toga vrlog čovjeka, koji obdaren velikim vrlinama srca i uma, donosi čovječanstvu svoj izum kao dar. On je kao pravi Rotar posvetio svoj život i rad boljitku čovječanstva ne tražeći zato nikakove nagrade, služeći samo uzvišenom cilju i njegovom ostvarenju.

Da bi mogli što bolje ocijeniti zamašaj toga velikog iznašašća i njegovih posljedica u zadnjih stotinu godina, potrebno je, da se malo osvrnemo na genezu kaučuka, tog neobičnog soka nekih bilina rasprostranjenih u toplim zonama Amerike, Afrike i Azije. Kaučuk kao sirovi osušeni sok tih bilina, koji su Indijanci Južne Amerike donijeli bijelom čovjeku nakon otkrića Amerike, bio je u prvo doba jedan kuriozitet, neke vrste igračke, bez ikakove vrijednosti za njega, pored njegovih dobrih svojstava, koje su Indijanci već djelomično iskorišćavali. Evropejci, koji su dolazili u divlje krajeve Amazona, upoznali su tamo taj čudni sok, koji je curio iz debala velikih drveća kao i način njegovog sušenja za trgovački artikal, nazvan »latexom«. Koliko je nama do danas poznato izgleda, da do god. 1736 nisu se sa latexom činili nikakovi pokusi ni studije za njegovu bolju i dalju upotrebu, jer tek te godine šalje francuski putnik i matematičar Charles Maria La Condamine iz Južne Amerike Francuskoj Akademiji jednu smolastu masu, pod

imenom k a u č u k, sa opširnim opisom njegovog dobivanja i upotrebe po Indijancima za vodene posude, čamce i štrcaljke. Međutim do godine 1770 nema pomena o kaučuku, kada tadanji znameniti fizičar i kemičar Joseph Priestley dobiva u svoje ruke kaučuk, da se s njima kao naučenjak поблиže pozabavi. Dobio ga je bio od jednog prijatelja i baratajući s njime opazi, da taj kaučuk briše tragove olovke na papiru. Ta ga je konstatacija toliko obradovala, da je komad kaučuka razrezao na malene komade i razdijelio ih među svoje prijatelje i znance, da se time rasonode, nazvavši te komadiće »rubber« tj. brisalo, koje je ime do danas ostalo u engleskom jeziku kao izraz za gumu.

Tek u devetnaestom stoljeću vidimo prve pokuse, da se kaučuk privede industrijskoj i tehničkoj primeni, i to početkom stoljeća, kada poznati tadanji škotski kemičar Mac Intosh, impregnira tkanine sa jednom otopinom kaučuka u terpentinu i iz tih tkanina u veliko producira nepromočive kapute i kabanice. Ime i naziv Mac Intosh obilježavalo je gotovo cijelo devetnaesto stoljeće nepromočivu kabanicu u svijetu.

Kako vidimo dugo vrijeme je prošlo bilo, da se našla ma kakova upotreba kaučuka u industrijske svrhe.

U godini 1800, u kojoj je kaučuk još uvijek bio knjiga sa sedam pečata, rodio se dne 29. decembra Amasu Goodyearu, trgovcu i malom tvorničaru željezne robe, u New Havenu, Connecticut, u Sjever. Americi, sin koji dobiva na krštenju ime Charles. Ma da je Charles svoju mladost proveo u blizini znamenitog Yale Univerziteta, srce ga ne vuče u College. Po svojoj prirodi naginjao je više svećeničkom pozivu ali ga otac od toga odgovara, jer ga treba kao pomoćnika u svome razgranatom poslu. U svojoj sedamnaestoj godini dolazi kao naučnik u jednu veletrgovinu željeza u Philadelphiju, da se poslije naukovanja vrati svome ocu u posao. Već za vrijeme njegovog boravljenja u Philadelphiji istaknuo se njegov dar i spretnost za mehaniku i izumljavanje, poglavito razna poboljšanja na spravama potrebne ljudskom životu. Nakon kraćeg boravka kao suvlasnik tvrtke svoga oca, vraća se god. 1826 u Philadelphiju, gdje otvara vlastitu radnju A. Goodyear and Sons u kojoj raspačava očevu robu. Posao u početku uspijeva i razvija se, ali nesretna godina 1830 čini kraj njegovom poduzeću, zaustavlja plaćanja uslijed preliberalnog davanja kredita. U isto doba oboli na jednoj teškoj želudčanoj bolesti, koja ga kasnije prati i ne ostavlja do smrti. Uslijed tih neuspjeha zapada u dugove i da ih se bar dijelomično riješi prodaje svoje patente i pronalazke o raznim poboljšanjima na spravama i orudjima. Na koncu zatvori radnju ali pošto nije mogao udovoljiti svima tražbinama svojih povjerioca, morade po tadašnjim zakonima u zatvor za dužnike. Nakon održane kazne odluči Goodyear, da se sasvim preda izumiteljskom radu.

U tom poslu jednim pukim slučajem dolazi u dodir sa kaučukom i od toga dana postaje prerada kaučuka i njegovo bolje iskorišćavanje za potrebe čovjeka, njegovim životnim problemom. Došavši jednog dana u radnju Roxburry Rubber Co. u New Yorku, da si kupi jedan pojas za spasavanje, tadanji važni produkt te radnje, zainteresira ga taj materijal iz kojeg je pojas bio

napravljen. Neki E. M. Chafee bio je pronašao način da kaučuk otopljen u terpentinovom ulju i pomješan sa čadjom upotrebi za impregniranje tkanina iz kojih je onda pravio pojaseve za spasavanje, cipele, kabanice i čamce. Nekoliko mjeseci nakon toga vraća se Goodyear u radnju i nudi vlasnicima njegov izum, poboljšani ventil za naduvavanje pojaseva za spasavanje. Vlasnici uvidjaju prednost ovoga novoga ventila, ali jedna druga briga izbija na površinu, nestalnost njihovih kaučukovih produkata u toplini na skladištima. Roba naime u toplini se smekšava slijepi i postaje neupotrebiva. Da zabašure taj fakat pred javnošću jedne noći sagore svu pokvarenu robu. Kada je Goodyear doznao o toj nevolji Kompanije, odluči da se posveti poboljšavanju proizvoda iz kaučuka. On se baca na posao, poduzima stotine pokusa sa kaučukom i mješavinama kaučuka sa vapnenim prahom, magnezijom, olovnim bjelilom, itd. Izlaže kaučuk parama kiselina, poglavito parama dušične kiseline, da mu dade stabilniju i trajniju formu. Jedna soba njegovog stana služi mu kao laboratorij, a kuhinjsko posudje njegove žene njegova je cjelokupna aparatura. Njegov prvi uspjeh bila je jedna masa iz kaučuka i magnezije, prva bijela masa kaučuka prema dotadanjim crnim masama. Jedan njegov prijatelj ushićen njegovim eksperimentima kao i uvjerenjem samoga Goodyeara, da će ta masa odoljevati nepovoljnom utjecaju temperature, predujmi mu novac, da može započeti sa proizvodnjom cipela iz te mase. Ali na žalost ubrzo su obojica došli do spoznaje, da i cipele iz ove mase smekšavaju u toplini i slijepu. Ova roba bila je dapače gora od robe proizvedene po Roxbury Rubber Co. Goodyear ali ne zdvaja radi tog neuspjeha već se ponovno laća posla i eksperimentira dalje sa kaučukovim masama. Popularan u New Yorku radi svoga tvrdokornog vjerovanja u uspjeh da kaučuk osposobi za obuću i odijelo, bio je izvrgnut zlobnim ogovaranjima. Tako se često u New Yorku govorilo: »Ako susretnete jednog čovjeka, koji nosi kapu, prsluk, kaput, štap i cipele iz kaučuka sa novčanikom iz kaučuka u kome nema ni prebitog centa, znajte, to je on Goodyear!«

Uskoro mu uspije, da nadje jedan novi proces obradjivanja kaučuka u koži sličan oblik, u koga je stavljao najveće nade. To je bio tzv. Acidgas-proces (proces sa parama dušične kiseline) koji je slučajno našao otapajući broncu sa draperije iz kaučuka pomoću dušične kiseline. Svoj izum odmah najavljuje za patent S. D. A. i tom prilikom predaje lično tadanjem predsjedniku S. D. A. svoju posjetnicu iz kaučuka, napravljenu po tom novom procesu. Kapital za iskorišćivanje tog novog postupka dao mu je William Ballard, ali na njihovu nesreću finansijska kriza u god. 1836 kao i žalostan fakat, da proizvedena roba po ovom novom procesu nije bila otporna prema djelovanju topline, proizveli su brzi konac poduzeća. U godini 1838 upoznaje Goodyear nekoga Nathaniela Haywarda, koji se je kao i on bavio pokusima sa kaučukom. Jednom prilikom saopćuje Hayward Goodyearu svoja najnovija opažanja na kaučuku, da kada ga naprašiš sa sumpornim cvijetom i tako izloži sunčanim tracima, da se kaučuk mijenja u jednu otpornu i trajniju masu. Ovo saopštenje ushiti Goodyeara, on zaposli Haywarda kod sebe i započnu zajednički da rade sa

novim kombinovanim procesom: sumpor-dušična kiselina, koga nazovu »procesom solarizacije«. Goodyear vjeruje, da je našao konačno riješenje kaučukova problema i baca se na fabrikaciju kaučukovih predmeta po novom procesu. Prva poručbina države na nepromočive poštanske torbe, proizvedene tim novim procesom, pokazale su se — kod ispitivanja na trajnost i uticaj topline prije isporuke — da ne odgovaraju jer su se raspadale i otpale od ručica pri nošenju. Glas o ovom novom neuspjehu Goodyearovom brzo se raširi i javnost ponovo povlači svoje povjerenje prema njemu i njegovim produktima da mu ne ostaje drugo do potpunog povlačenja. Bolestan i bez prebijene pare on i nadalje vrši svoje pokuse sa kaučukom.

Ali jednog dana u mjesecu maju 1839 godine desio se obrat na njegovu korist i neprolaznu slavu izumitelja vulkanizacije kaučuka. Razgovarajući u kuhinji svoga stana, u svom laboratoriju sa svojim prijateljima i pokazujući im svoje eksperimente sa kaučukom slučajno mu iz ruke ispadne jedan komad kaučukove mase sa sumporom na vruću ploču peći. Kaučuk se sprži i stegne u jednu koži sličnu masu, za svakoga drugoga možda neznatan događaj ali iskusnom oku Goodyearovom ovo je bila podloga za jedno novo otkriće, danas poznatu vulkanizaciju kaučuka. Ovaj slučaj omogućio je ponovno oživljenje kaučukovog problema i njegove industrijske primjene. To je bio dar jednog osiromašenog, ali tvrdo vjerujućeg izumitelja, skeptičnoj javnosti i cijelom čovječanstvu!

Trebalo je gotovo dvije godine, da je Goodyearu uspjelo uvjeriti javnost da je konačno ipak postigao cilj putem vulkanizacije sirovog kaučuka sa sumporom, ali tek godine 1842 dobiva potrebnu finansijsku pomoć za realizaciju svoga izuma. Sa zajmom od 50.000 dolara započimlje fabrikaciju gumene robe iz kaučuka, zaposli svoja dva brata u poslu, a on, dosljedan svome pozivu vraća se ponovo na eksperimentiranje i proiznalaženje novih produkata iz gume. Goodyearova ljubav za eksperimentiranje i iznalaženje je ujedno njegova slabost, jer ostavlja po strani fabrikaciju i brigu oko nje. On ima stoga mnogo neprilika sa svojom braćom, koja su išla za što boljim i većim iskorišćivanjem njegovog izuma, i koja nisu vidila velike koristi u novim iznalaženjima gumenih produkata, za koje nije bilo tada prodje. Amerikanski patent za vulkanizaciju kaučuka podijeljen mu je tek godine 1844. nakon velikih borbi u nizom patentnih procesa, koje je vodio spretno i konačno dobio advokat Daniel Wedster.

Dohoci od njegovih patenata omogućili su Goodyearu, da posjeti Evropu u nadi, da plasira svoje patente. U Londonu otvara svoju vlastitu, skupo plaćenu izložbu gumenih artikala u Cristal Palaceu u Hyde Parku. Ova izložba imala je svrhu, da pripomogne, da mu Engleska prizna njegov izum i podijeli željeni patent. Izložba je postala u Engleskoj popularnom, ali patent svejedno nije dobio. Preko Kanala dolazi u Pariz sa nadom da plasira svoj izum i svoje patente u Francuskoj, otvarajući svoj vlastiti paviljon na Svjetskoj izložbi u Parizu. Njegova izložba gumenih artikala bila je veća i potpunija od one u Londonu i sto-

iala ga je preko 50.000 dolara. Pismene obaveze francuskih industrijalaca i interesenata za njegove patente i licencna prava, upotrebljuje on kao polog za potrebni mu novac i zajmove. Kada industrijalci nisu htjeli platiti ugovorene licence upada u dug i nemogavši udovoljiti vjerovnicima biva po drugi put u životu zatvoren u zatvoru za dužnike u Parizu. U zatvoru prima podijeljeni mu Veliki krst Legije časti, kao i veliku medalju Svjetske izložbe u Parizu. Kada se je na koncu riješio zatvora hrli natrag u London, ali tu ga ponovo prati nesreća, dolazi po treći put u životu u zatvor radi svojedobno učinjenih dugova za svoju izložbu u Cristal Palace-u.

Nakon sedamgodišnjeg bavljenja u Evropi u stvari svoga izuma i njegovog iskorišćivanja, vraća se godine 1858 natrag u Ameriku narušenog zdravlja, ali još uvijek neumoran eksperimentator i praktičan izumitelj. U svome domu u Washingtonu, postaje mu kada za kupanje bazen za njegove eksperimente sa pojasevima za spasavanje, — opet se vraća svojoj prvoj ljubavi iz prvih dana upoznavanja sa problemom kaučuka. Njegovo zdravlje, uslijed dugogodišnje boljetice na stomaku, pogoršava se, da na jednom hitnom putovanju svojoj bolesnoj kćeri u New York, umre kod nje dana 1. jula 1860. Tako je prestao jedan buran život, prestalo je kucati jedno toplo srce puno ljubavi i velikih želja, da pomogne svome supatniku, čovjeku, do boljeg i višeg kulturnog života, ne tražeći zato za sebe — ništa, ni slave, ni zemaljskih dobara!

Od njegovih mnogih proizvoda iz gume, valja napomenuti jednu knjigu u dva sveska i 620 stranica, koju je publicirao godine 1853. Naslov knjizi glasi: »Gum Elastic and its Variation« izradjena iz gume. Korice su bile iz ebonita ukrašenog duborezom, a listovi su bili iz vrlo tanke gume, teže ali ne deblje od običnog papira. Ovu knjigu opisao je Goodyear ovim riječima: »Ona se daje močiti u loncu vode šest mjeseci a da ostane takova kakova je bila. Ona se daje kuhati, ona se daje peći u jednoj peći toploj, da se može peći jedan puran, ona se može umočiti u salamuru, lužinu, u kamfor, terpentini ili ulje, ona se može uroniti u vitriolno ulje i ništa joj se ne će dogoditi. Kruna njenih zasluga je, da nijedan miš, parcov, crv ili moljac ne će pokazivati ni najmanju volju ili naklonost da se s njom upozna«. Original ove knjige čuva se u poznatom Smithsonian Institute u Washingtonu.

Gledajući život ovog velikog čovjeka, nadarenog izumitelja i radnika, punog energije i ustrajnosti, sa srcem punim ljubavi za dobro i sreću čovječanstva, koji zapostavlja svoj lični interes interesu cjelokupnosti, čini nam se, da imamo pred sobom jednog prethodnika Rotara u vremenima, kada se naš pokret nije ni naslućivao. Nismo li mi dužni, da danas povodom stogodišnjice njegovog najvećeg izuma, damo i naš obol priznanja našem predhodniku, bratu i čovjeku Charlesu N. Goodyearu, za sve ono, čime je cijelo čovječanstvo zadužio, poglavito ali za njegovu duboku i toplu ljubav za čovjeka, patnika. Neka njegovo ime i njegova djela ostanu urezana u srcima svih ljudi, dok je svijeta i vijeka.

Slava dobrotvoru čovječanstva Charlesu Nelsonu Goodyearu!

Kao obično revije »El Rotariano Argentino« donasaju bezbroj interesantnih raporta iz života i rada ondašnjih Rotari klubova, tako da možemo reći da je skoro svaki klub pokazao do danas veliku aktivnost i intenzivnost rada na rotarskom polju. Prije nego što ću Vam nabrojiti i donesti nekoliko predavanja naše braće iz republike River Plate htio bi da Vas upoznam sa nekoliko interesantnih podataka o broju klubova i članstvu Amerike Latine.

Amerika Latina predstavlja danas 400 klubova sa preko 10.000 rotara. Chile broji 85 klubova 2.000 rotara, Argentina 60 klubova 1.600 rotara, Mexiko 48 klubova 1.050 rotara, Brazilija 41 klub 1.200 rotara, Peru 30 klubova 600 rotara, Urugvaj 14 klubova 400 rotara, zatim dolaze još Equador, Paragvaj, Venezuela sa 12 klubova i 250 rotara. Južna Amerika dala je mnoge ljude čija su imena ostala zapisana kao slavna u rotarskoj historiji, kao Dr. Eduardo Moores, Manuel Geato Fagalda, Francisco Marseillan, Cupertino Del Campo i drugi, koji su ne samo proslavili ime rotara Amerike već su učinili da se Amerika Latina sa takvim sinovima može ponositi.

Ako Vam ovdje u ovom uvodu kažem nekoliko riječi iz pera odličnog pisca Manuela Geata Fagalda vidićemo sa kakvim zanosom on opisuje Servis: »Biti dobar rotar neka nam služi na čast, jer sa tom devizom prelazićemo kroz život sa otvorenim očima a u nama će se otvarati ljubav za čovjeka, naš život bit će posvećen jednom idealu koji se zove Servis.

Mi smo rotari ljudi dobre volje, bez da smo prisiljeni služiti protiv te naše volje, jer nitko nas ne sili da radimo u tom duhu, medju nama se žari plamen iskrenosti i čeznuća za višim idealom u ljudskoj zajednici.«

Dr. Castelano održao je jedno interesantno predavanje o danu Amerike. Taj svoj govor posvetio je inauguraciji R. C. Cordoba. Njegove riječi bile su odjek, a ujedno i veselje za prijateljstvo i mir izmedju 21 republike koji je stvoren u Washingtonu 1892 god. Prilikom 11e konferencije 63 distrikta u Mendosi. Guverner provincije Dr. Corominas Segoura govorio je o značenju naših rotarskih ideala, o službi koju mi vršimo u svijetu. I svoj je govor zaključio ovim riječima: »Rotary je stvoren da usavršava veze prijateljstva, da riješava probleme o poboljšanju sreće u svijetu na korist svima ljudima. Rotary je i ostati će svijetlo čovječanstva.

Veliko djelo naše braće iz River Plate bio je ugovor o miru izmedju Bolivije i Paragvaja. Nakon trogodišnjeg neprijateljstva nastao je sada mir. Trgovačke veze ponovno su uspostavljene, a to inicijativom naše braće koja su nastojala svim silama da se riješi taj nemio spor.

Drugo veliko djelo je osnivanje doma za sirotu djecu u Buenos Airesu. Tom prilikom održao je interesantno predavanje

rotar Don. Carlos Raul Etschewerry koje je zapravo bilo namije-
njeno rotari klubu Buenos Aires čijom je inicijativom stvoren
dom za siromašnu djecu. Rotar Don Carlos Raul Etschewerry je
među ostalim rekao ovo: »Nije dovoljno samo djecu učiti o životu
i pričati im kakva moraju biti danas sutra, kako se imadu probijati
kroz život već je najpotrebnije biti im vodičem i prikazati im što
je dobro a što je zlo, nastojati da ih se zainteresira za rad, prakti-
čan rad, dati im prilike da postanu svoji ljudi i time ih uputiti na
dobru stazu života.«

Na kraju ću Vam donijeti nekoliko interesantnih odlomaka iz
pojedinih govora rotara Urugvaja koji su odštampani u Reviji
Rotari club Montevideo. Zašto smo rotari? Rotari je domovina
koja se proteže preko sviju granica stvarajući braću među svim
narodima i kad se jednom sretnu, sa veseljem u duši vide da po-
stoje veliki ideal služenja, da nema granica ni barijera već oni
koji se nisu jučer poznali danas su u jednoj velikoj rotarskoj do-
movini. Rotari je došao u svaki kut zemlje, stvarajući braću i pri-
jatelje. Rotari govori sa jednim specijalnim jezikom, on govori iz
srca i duše u službi domovine, u službi čovječanstva. Kad pogle-
damo okićene stolove Rotari clubova na kojima lepršaju zasta-
vice skoro svih narodnosti vidimo da Rotari nije sam. Rotari je i
ostati će svijetlo čovječanstva. Naši najveći napori i naše sve sile
biti će upućene čovječanstvu, mi hoćemo da stvorimo mir u svi-
jetu, jer propovijedamo ljubav i bratstvo među svima narodima,
mi nemamo oružja, naše je oružje naša ljubav za čovječanstvo.

Vladimir Mutafelija R. C. Zagreb

KATASTROFALNA POPLAVA U KARLOVCU

Svestrana pomoćna akcija Karlovačkog Rotary kluba

Obseg ove poplave najbolje će se
shvatiti, ako se uvaži činjenica, da do
sada ne postoje zabilježeni podaci o
rijeci Kupi, koji bi pokazivali, da bi
koji raniji vodostaj bio tako visok kao
ovaj zadnji, prilikom kojeg se je rijeka
Kupa razlila po svoj okolici i po gradu
Karlovcu, čime je poplavljenom podru-
čju nanijela ogromne i nenadoknadive
štete, tim više, što je visoki vodostaj
trajao preko četiri puna dana. Uza svu
navalu vode iz rijeke Kupe, dolazile su
vijesti, da raste voda i u rijeci Korani
i Mrežnici, koje sve rijeke sastaju se
u neposrednoj blizini grada Karlovca.
Radi toga je katastrofa bila neizbježiva.
Duševna depresija rasla je kod ljudi,
jer je cijelo vrijeme padala neprestana
kiša, a tmurni oblaci nijesu dali nade,
da će se vrijeme popraviti, i vodostaj
na rijekama padati. Isto tako i meteoro-
loški izvještaji najavljivali su samo ne-
vrijeme i kišu. Voda je ulazila na ceste,
u radionice, skladišta, u tvornička po-
strojenja, provaljivala je u ulične veže,

te konačno u stanove, najprije u one
najniže, pa onda i u one više. Nekog
ogradjivanja od vode, nasipa ili slično
jedva je bilo moguće zamisliti. Gdje su
bili nasipi postavljeni, voda je dolazila
ispod zemlje. Tek strogi unutarnji dio
grada bio je sačuvan, ali je već i za
ovaj dio grada izdalo gradsko poglavar-
stvo proglaš, koliki će točno biti vodo-
staj u pojedinim ulicama, ako voda i u
ovaj dio grada provali, tako da su ljudi
bili posve pripremljeni za slučaj provale
vode, pa da na vrijeme mogu svoj na-
mještaj uklanjati.

Članovi karlovačkog Rotary kluba, u
svim svojim funkcijama, bilo u službi,
bilo kao članovi drugih humanitarnih
društava ili izravno, radili su u svim
pravcima, i sa svrhom da se ljudima,
koji su se našli u nevolji, a napose djeci
i obiteljima sa velikim brojem djece,
pomogne, i da ih se zaštiti u ovoj ne-
opisivo teškoj situaciji. Firme nekih čla-
nova, stavile su na raspoloženje konje
i kola za prevoz ljudi preko neprohod-

Katastrofalna poplava u Karlovcu.

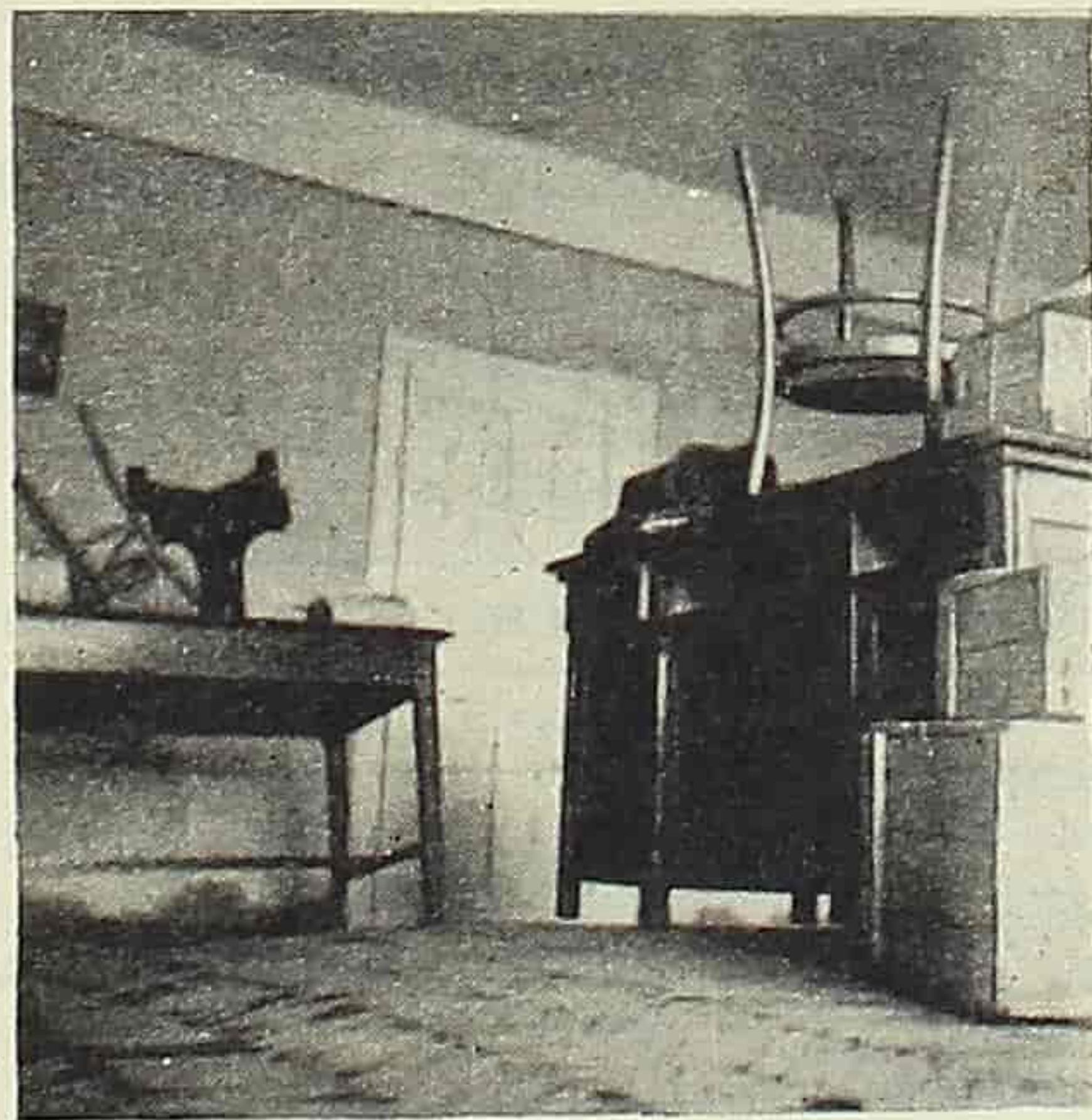
Lijevo, zgrada u kojoj se nalazi dječje obdanište, o kojem veliku brigu vodi i karlovački Rotary klub.

nih poplavljenih ulica, nadalje stavile su se na raspoloženje šupe za smještaj blaga okolišnog seljačtva. Gradski načelnik (član kluba) dozvolio je okolišnom seljačtvu, da za trajanja poplave može kositi travu u gradskim šančevima i tako prehranjivati svoje blago, koje nije moglo nikuda na pašu, i od kojeg je dobar dio stajao u vodi, jer se nije mogao više sklonuti na kakovo suho mjesto. Gradski gradjevni inženjer (isto član kluba) bio je neprestano u službi i pri ruci svakom stradalom. U kratko svi članovi ovoga kluba učinili su sve što je bilo moguće, da se postradalim ljudima i djeci pomogne. Razumljivo, da su i druge službene i privatne institucije takodjer suradjivale na pripomoćnoj akciji, a vojska sa svoje strane posebno stavila je na raspoloženje čamce i potreban broj vojnika za prevoz ljudi.

Kada je voda konačno prestala rasti, i počela veoma polahko opadati, ljudi su se počeli smirivati, ali nakon odlaska vode, vidjelo se je, što je ostalo. Zapravo je ovdje nastala tragedija. Stanovi uništeni, podovi dignuti u sobama, pokućstvo ružinirano, polja zamuljena, vrtljarstva sa cvijećem uništena, obitelji u nepravilici, ponestalo je sveg potrebnog za dnevni život, tvornice nijesu radile oko 4 do 5 dana. Ipak disciplina gradjanstva bila je na visini. Nije bilo

nesretnih slučajeva, nije bilo trgovaca, koji bi dizali cijenu, koristeći se ovom situacijom, naprotiv solidnost je svuda vladala.

Karitativnost i pomoć stupila je u funkciju. Karlovački Rotary klub ponovno je poveo akciju za pomoć. Članovi djelovali su u svim društvima u kojima su bili učlanjeni, djelovali su u svim pravcima i sa svim svojim vezama, i osobno. Članovi sa teritorija grada

Jedna uredska prostorija sa dignutim podom, nakon poplave u Karlovcu.

Karlovca usredotočili su svoje djelovanje na Karlovac, a oni iz okolice djelovali su u svojoj neposrednoj blizini. Tako su naši članovi iz Duge Rese napose udovoljili svojoj rotarskoj dužnosti u pravcu pružanja pomoći postradalima od poplave, kako za vrijeme same poplave, tako i nakon odlaska vode, kada se je zapravo uočila prava šteta.

Konačno je karlovački Rotary klub poveo među svojim članstvom sabirnu

akciju, koju je protegao na sve klubove u državi, pa je ovaj korak i ova akcija donijela ukupnu svotu od Din 15.000.—, koji iznos je predan gradskom načelniku dru Ivi Grah, da isti upotrijebi i razdijeli po svojem najboljem mišljenju obiteljima čija su djeca najviše postradala.

Rotary klub Karlovac se stoga svim klubovima, koji ovoj akciji priskočiše u pomoć, najtoplije zahvaljuje, kako u ime nadarenih, tako i u ime svoje.

I Z N A Š E G D I S T R I K T A

P R O M E N E U Č L A N S T V U :

NOVI ČLANOVI:		
Mesto, ime, prezime i zanimanje	Klasifikacija	Adresa: 1) poslovna 2) privatna
OSIJEK: Dožudić Kosta direktor	Industrija drva Lumber industry	1) S. H. Gutmann d.d. Belišće kod Osijeka 2) Belišće kod Osijeka
PETROVGRAD: Dr. Matić Miša lekar specijalista internista	Unutarnja medicina Medicine Internal	1) Banovinska bolnica 2) Bojovićeva ul. 15
SUŠAK: Ing. Rač Luj inžinjer za cestogradnje	Cestogradnja Road constructions	1) Gradsko poglavarstvo 2) Bulevar Kralja Aleksandra 11
ISTUPILI IZ KLUBA:		
BEOGRAD: Dr. Kondić Kosta		
BITOLJ: Naumović Branko (zbog premještaja)		
ČUPRIJA-JAGODINA-PARAĆIN: Čehov Vladimir (brisan) Korber Josef (brisan) Stanković Milan (brisan)		
LJUBLJANA: Ing. Hribar Boris		
NIŠ: Stanković Veljko		
SKOPLJE: Kampavelić Dobrosav (zbog premještaja)		
SOMBOR: Lepedat Miloš		
STARI BEČEJ: Popović Vojin Kačanski Stevan		
SUBOTICA: Kostić Dušan (radi premještaja)		
ŠIBENIK: Šupuk Miloš (zbog bolesti) Dr. Filip Marušić (zbog premještaja)		
ZAGREB: Ing. Ivan Zemljak (zbog prezaposlenosti)		

RAD NAŠIH KLUBOVA

BANJA LUKA. — U toku juna mjeseca održano je pet sastanaka. Na sastanku od 9. juna održana je i godišnja skupština, na kojoj je i za ovu godinu izabran za pretsjednika brat Špiro Bocarić. — Na sastanku od 17. juna prisustvovao je brat guverner Dr. Slokar, koga je brat pretsjednik Bocarić vrlo srdačno pozdravio. Brat guverner je, zahvaljujući na pozdravu, govorio o rotarstvu i dužnostima rotara.

BEOGRAD. — Na 522-om redovnom sastanku, 5 juna o. g. gost iz Francuske g. Henri Demont održao je jedno veoma zanimljivo predavanje o temi: Organizacija trajnog mira u svetu.

Na 523 redovnom sastanku 12 juna o. g. održao je rotar R. Avramović jedno iscrpno predavanje o rotarskim klasifikacijama.

Na 524 redovnom sastanku 19 juna o. g. održao je rotar Dr. J. Tomičić predavanje o temi: Deset godina jugoslovenske trgovinske politike.

525 redovni sastanak održan je kao Ladies' Night i na njemu je izvršena predaja dužnosti novoj klupskoj upravi.

BITOLJ. — Početkom juna posetio nas je guverner, brat Dr. Ivan Slokar. Sastanak od 6. VI., održan tom prilikom, bio je običan radni sastanak, kako bi se imalo što više vremena za razgovore sa bratom guvernerom. Govor brata Slokara o 4 rotarska cilja, iscrpna analiza našeg programa, pažljivo je saslušan i iskreno odobren od prisutnih.

Na traženje R. C. Karlovac, za poplavljene toga kraja, naš klub se odazvao priložima prikupljenim od braće i dostavljenim postradalima.

Istupanjem brata Branka Naumovića, direktora Niže poljoprivredne škole u Bitolju, zbog premeštaja u Leskovac, naš klub je izgubio člana koji se naročito istakao uspesima za služenje zajednici.

Na poslednjem sastanku ove rotarske godine stara uprava predala je dužnost novoj, na uobičajeni način.

BRČKO. — U mjesecu junu o. god. imali smo 5 sastanaka, koji su dali prosječnu frekvenciju od 73.33%. — Na ovim sastancima primali smo izvještaje naših i inostranih klubova iz kojih smo sadržaja pratili njihov rad i izvlačili za nas korisne pouke kako da bolje i predanije služimo u našem zvanju ciljevima Rotarstva.

Na svakom od redovitih sastanaka braća su podnosila svoje referate iz zva-

nja, čiji su sadržaji bili interesantni, te se je o svakom referatu vodila diskusija, odakle su se stvarali zaključci za što bolje i pravilnije primjenjivanje iznešenih činjenica.

U ovome mjesecu kiše su prouzrokovale nadolazak mnoge vode, te su mnogi predjeli našega sreza od poplave stradali, pa su braća u saradnji sa mjerodavnima nastojali da priteknu postradalima u pomoć koliko je to bilo moguće. — Isto tako Klub se je odazvao sa prilogom od 500.— Din. Rotary klubu Karlovac u korist siromašne djece roditelja nastradalih od poplave.

Da bi se u Klubu povećalo drugarstvo odlučeno je da se u zajednici sa sestrama priredi nekoliko izleta u prirodu, pa je odlučeno da prvi izlet bude dne 16. jula o. god. na imanju brata Jovana Hadžića.

Naša mnoga braća su na dopustu i na putovanju ili po našoj lijepoj Domovini ili u Inostranstvu, te se o povratku njihovom nadamo, da će nam ispričati mnoge lijepe svoje doživljaje i utiske sa njihovog ljetovanja i odmora.

Naš fond za karitativnu svrhu povećao se u ovome mjesecu za Din 236.— dok će sa našim prilogom od 1500.— Din oko polovice ovoga mjeseca otići nekoliko djece na ljetovanje u planinski kraj Bijelu kod Brčkog radi oporavka. — Susretljivošću brata prof. Dr. B. Spišića, klub će polovicom augusta poslati jedno siromašno sakato dijete na pregled u Zagreb, nebi li se istome pomoglo da ustane na svoje noge.

I u ovome mjesecu smo primili nekoliko dopisa Inostranih Klubova, koji nam čestitaju osnutak Kluba i pozivaju nas da stupimo s njima u što tješnju vezu na ostvarenju rotarskih ciljeva u međunarodnom pogledu.

ČUPRIJA—JAGODINA—PARAĆIN. Izbrisao je iz članstva svoja tri člana, koji nisu uopšte dolazili na sastanke i time stalno kvarili dosadašnju frekvenciju. Za sada ima klub 17 članova i u buduće radiće se na unutrašnjoj ekstenziji kluba.

DUBROVNIK. — Naš 305-ti sastanak bio je prvi sastanak poslije 5 godina od prijema Chartera i tim povodom primili smo brzojavne čestitke od našeg znanca i prijatelja našeg kluba rotara Teddy Garnera i od R. C. Wembley.

U toku mjeseca imali smo slijedeće referate: brat Vekarić o utiscima prilikom pregleda na novo uredjenog Hotela

Excelsior-a, koji se otvara 1. jula o. g. Brat Pogačić o pokretu gradjevinskih radnika u Dubrovniku koji se već duže vremena nalaze u štrajku.

Na 309-tom sastanku izvršena je pri-mopredaja dužnosti novoj upravi za go-dinu 1939-40, kojom prilikom je proči-tan tajnički izvještaj za rotarsku godinu 1938-39.

KARLOVAC. — Na prvom sastanku u mjesecu junu održao je predavanje klupski pretsjednik brat Stanko Kosem, »O služenju u klubu« t. j. reproducirao je svoje predavanje održano na distrikt-noj konferenciji na Bledu. Predavanje je bilo odlično obradjeno i sa pažnjom saslušano. Na istom sastanku referirao je brat A. Hoppe, o svom sudjelovanju na Esperantskom kongresu, koji je ovog puta bio održan u Karlovcu, i kuda je bio delegiran kao klupski delegat. Obzi-rom na interesantnost esperantskog je-zika umoliti će se jednog stručnjaka, da u tom pravcu održi u ovom klubu jedno iscrpno predavanje. Na sastanku od 12. juna 1939. govorio je brat I. Navratil o prilikama u Češkoj i Slovačkoj sa svo-jim obrazloženjima. Sastanke od 12. i od 19. o. mj. posjetio je u našem klubu brat ing. Dragutin Basler, član Rotary kluba Vinkovci. Brat ing. Basler našao je vremena usprkos zaposlenja i umor-nosti da posjeti naš klub. U Karlovcu boravio je na vojnoj vježbi. Zadnji mje-sečni sastanak bio je posvećen diskusiji o ekstenziji klupskog članstva, te podjeli novčane pripomoći nastradalim prilikom katastrofalne poplave, koja je opisana na drugom mjestu. Tokom mjeseca klub je radio normalno. Izdao je neke pri-pomoći siromašnijim djacima za ispitne takse.

KRANJ. — Rotary klub je imel junija 1939 4 sestanke s povprečno frekvenco 73,61%. Klub je priredil dva družabna izleta, združena z Ladies Night in sicer dne 7. junija v Podnart, dne 27. junija v Kokrico. Oba sestanka sta potekla v prijetnem družabnem razpoloženju ter okrepila prijateljstvo med rotarskimi brati. Člani so zbrali v dobrodelne na-mene din 447,50. Br. Ivan Savnik je daroval ob priliki svojega rojstnega dneva 20 hlačk, br. Franjo Sirc 100 m flanele ob priliki desetletnice obstoja njegove tekstilne tovarne za siromašno deco. Kot podporo za prvo pomoč deci siromašnih roditeljev, ki so trpeli pri poslednjih poplavah v Karlovcu, je na-kazal klub br. klubu v Karlovcu znesek 500.— din.

LESKOVAC. — U toku meseca juna održana su 5 sastanka, jedan 29. juna bio je svečan, kao primo-predajni nove uprave. Na sastanku su bile i sestre. Sastanak nije bio radan, već drugarski.

LJUBLJANA. — Na prvem sestanku v juniju smo pozdravili ljubega, večkrat-nega gosta br. Jakila iz Karlovca. Z obžalovanjem smo vzeli na znanje izstop br. ing. Borisa Hribarja, ki je nastopil radi poslovnih razlogov. Na tem sestan-ku smo nadalje obširno razpravljali o premestitvi sestankov na Bellevue, kar je bilo odloženo za julij. Predsednik br. dr. Golia je iskreno čestital br. dr. Ste-letu k zasluženemu poljskemu odliko-vanju z redom Polonia restituta. Tajnik br. Drago Potočnik je imel predavanje iz svoje klasifikacije: Gospodarstvo in novinarstvo. Moderni razvoj časa in novinstva zahteva vedno več specijali-stov tudi med novinarji. Poleg tega je tudi pri nas zelo naraslo zanimanje za gospodarska vprašanja, katerim morajo tudi listi posvečati vedno več pozorno-sti. To je dovedlo do uveljavljenja ve-dno večjega števila gospodarskih ured-nikov pri naših listih. Predavatelj se je pečal tudi s socijalno stranjo novinar-skega poklica. Ta poklic ni več tako bohemski in političen kot je bil še do nedavna, ampak je v tem oziru zabele-žiti velik napredek, katerega se mora le razveseliti. Analiziral je nadalje po-samezne vrste novin, katere je pred-vsem ločil v idejne in informativne. Pri nas prevladuje mešan tip, dočim v osta-lih delih države bolj prevladuje skoro izključno informativen tip. To ima svoje dobre in slabe strani. Da se dvigne nivo našega novinstva, bo treba še veliko prizadevanj, čeprav je nesporno bil v tem dosežen že na marsikaterem polju znaten napredek. H koncu nam je spre-govoril še br. Jakil iz Karlovca o kar-lovškem gospodarstvu. — Na drugem sestanku smo se dobili v pivovarni Union, kamor nas je povabil glavni rav-natelj te pivovarne br. Nemenz. Ogle-dali smo si pivovarno v polnem obratu, pa pri tem žal ugotovili, da radi previ-soke trošarinske obremenitve konzum piva ni velik in da moderno urejena pivovarna Union le v mali meri more izkoriščati svoje naprave. Po ogledu pi-vovarne smo imali sestanek v pivovar-niških prostorih, kjer smo opravili nor-malni program. Poleg tega je poskrbela uprava pivovarne Union, da smo do-dobra poskusili njene odlične proizvode. S seboj smo imeli tudi gosta br. Kona iz Zemuna, ki nas je obiskal potem še enkrat. Hvaležni smo bili br. Nemenzu,

da je znal za nas prijetno tako lepo združiti s koristnim. — Na zadnjem sestanku v tem mesecu smo sklenili, da na Vidovdan ne bo meetinga. Za prevzem poslov nove uprave smo se dogovorili, da naj bo sestanek v počastitev br. dr. Golii v soboto dne 1. julija na Polževem, na našem lepem Dolenjskem. Toda žal so dopusti onemogočili dobro frekvenco, tako da smo bili žal prisiljeni odpovedati ta sestanek. Br. dr. Ciril Pavlin nam je iz svoje bogate zakladnice praktičnih izkušenj povedal veliko zanimivega o aktualnih industrijskih vprašanjih pri nas. Predvsem je govoril o fiskalni politiki in problemih, ki jih prinaša dan na dan. Poleg državne fiskalne politike je obravnaval tudi naše občinsko gospodarstvo, ki postaja vedno važnejše za industrijo. Nadalje je govoril o težnjah za plačane dopuste delavstva, o industrijskih kartelih ter končno o odboru za normalizacijo. Odlično predavanje je želo dosti priznanja vseh navzočih, med katerimi se je nato razvila še živahna razprava o posameznih načetih problemih.

MARIBOR. — Junij, letos sicer nenavadno hladen in deževen, spada že bolj med počitniške mesece; vsekakor pa smo z našo frekvenco za ta mesec še lahko zadovoljni, sa znaša na koncu meseca še vedno nad 69%. — Na našem prvem sestanku v juniju smo sklenili, da se bo čez poletje po možnosti vsak drugi sestanek vršil izven Maribora. Na tem sestanku smo tudi čestitali našemu bratu Stigerju k njegovi petdesetletnici. Predaval je brat pastprezident Sabothy o svojih utisih s potovanja po sudetskem ozemlju bivše severne Moravske in avstr. Šlezije. — Naš prihodnji sestanek se je vršil pri sv. Martinu pri Vurbergu. To je prijazna vasica med Dravo in južnim vznožjem Slovenskih goric, vsa obdana od bujnih in vzorno urejenih sadovnjakov, nazmes pa zopet gozdič ali sočen travnik ali njiva — pač tipična, ljubka slovenjegoriška pokrajina. Predavatelj je bil brat Turato, ki nam je opisal zagrebski festival hrvatskih narodnih pesmi in narodnih plesov. Posebnost tega sestanka pa je bila, da se je po zaključenem uradnem delu nadaljeval kot nas običajni »post-meeting«, na katerem je dosegel naš »Krajnovičev fond« višino 21.000 din. — Naš tretji sestanek v juniju je bil posvečen Prekmurskem tednu, s katerim je pokazala naša najmlajša slovenska pokrajina svoje bogatstvo in svoj kulturni in gospodarski razmah. O vsem tem nam je pripovedoval brat Lipold, ki je kot predsednik »Mariborske-

ga tedna«. Njegova izvajanja je dopolnil brat Oset s svojim poročilom o poteku občnega zbora Zveze trgovskih združenj za Slovenijo, ki se je ob priliki »P. T.« vršil v Murski Soboti. — Zadnji sestanek tega meseca se je zopet vršil izven Maribora, tokrat v znanem zletišču Limbušu pri Mariboru. Predavatelj je bil sam brat predsednik Stamol, ki nam je pripovedoval o zelo zanimivi in poučni pravdi, ki mu je bila nastala iz njegove avtomobilske nesreče pri Vranjskem. Drugi govornik na tem sestanku je bil brat pastprezident Krejči, ki nam je opisal lepote in zanimivosti južne Srbije, kakor jih je videl iz letala in avtomobila na svojem nedavnem potovanju. Tudi ta sestanek se je po svojem uradnem zaključku neposredno spremenil v »post-meeting«, na katerem je poročal brat blagajnik, da je narastel »Krajnovičev fond« že daleč preko 23.000 din, in da je plačal klub iz »Krajnovičevega fonda« kosilo za učence narodne šole z Marije Snežne, ko so bili na izletu v Mariboru. — Končno omenjamo še gostoljubno gesto našega brata pastprezidenta Sabothyja, ki je v soboto dne 10. julija povabil ves klub na prijateljski sestanek v svoj vinograd pri Sv. Petru pri Mariboru.

NIŠ. — Rad kluba u ovom mesecu bio je veoma aktivan. Ova aktivnost bila je naročita u osnivanju mesnog odbora »Slovenske misli« o kojoj je na dva sastanka održao predavanje g. Vladislav Savić, opunomoćeni ministar u penziji, pretsednik »Slovenske misli«, Beograd. Tom prilikom bili su prisutni i gosti nerotari te je osnovan akcioni odbor koji će u toku idućeg meseca obaviti sve formalnosti oko osnivanja odbora ove čisto slovenske institucije. Oba sastanka, na kojima je održao predavanje g. V. Savić, bila su posvećena Slovenstvu. — Br. Bogoljub Milošević referisao je o svom putu po Severnoj Italiji i na Jugu Francuske. — Izvršen je izbor novih članova i primljeni predlozi za nove kandidate. — Izvršena je primopredaja dužnosti stare i nove klupske uprave.

Kako je ovaj kraj postradao od poplave klub je dotirao mesnom odboru Crvenog krsta Din. 500.— na ime naše pomoći nastradalima, kao i Din. 200.— koje nam je bratski klub Sombor poslao po svojoj inicijativi. Bratskom klubu Sombor i na ovom mestu najsrdačnije blagodaramo na lepom rotarskom gestu i bratskom saosećanju za one koji su nastradali u našoj okolini!

O radu inostranih klubova referisano je, a isto tako inostranim klubovima poslat je mesečni izveštaj na francuskom jeziku. — Brošura o Nišu razasijana je kako inostranim klubovima tako isto i svim strancima je davana, strancima koji su se zadržali u Nišu. — Frekvencija u ovom mesecu bila je osrednja usled letnje sezone.

NOVI SAD. — Na prvom sastanku u mesecu junu u odsutnosti brata Pretsednika predsedavao je br. ing. Danilo Kaćanski potpredsjednik. Posle njegove pozdravne reči kao i referata br. tajnika, br. Velja Nenadović, kao referent za Paris-Rotary, prikazao je nekoliko interesantnih sastanaka RK-Paris prema zvaničnom listu Kluba Paris-Rotary, a zatim je dao podatke o materijalnom poslovanju i stanju Rotary Internationala.

Na drugom sastanku br. Dr. Milan Sekulić, predsednik, u svojoj uvodnoj reči govorio je o potrebi stalnog i svestranog upoznavanja ideologije rotarstva. Br. Dr. Milorad Popov održao je referat iz zvanja »pravo o nasledju« kao sastavnom delu Gradjanskog prava, a br. Pajica Popović Pecija izneo je svoje utiske po povratku sa vojne vežbe prikazujući naročito način života i rada Kočana i njegove okoline, kao mesta gde je služio vojnu vežbu.

Na trećem sastanku br. Pretsednik u svojoj uvodnoj reči govorio je o rotarstvu kao kompromisu koje znači dobrovoljnu subordinaciju u službi višim etičkim idealima. Posle tajničkog izveštaja, br. Dr. Vlada Belajčić, pastguverner, održao je vrlo interesantno predavanje kao sećanje na svoj nedavni boravak u Rumuniji, gde je kao zvanični delegat u svojstvu prvog zamenika starešine Saveza Sokola Kr. Jugoslavije prisustvovala nacionalnim svečanostima od 7 do 10 juna t. g. povodom 9-godišnjice ponovnog stupanja na presto Nj. Vel. Kralja Karola i predaje zastava omladinskoj organizaciji Straža Cerii (Straja tárii) zadržavajući se pri tome naročito na prikazivanju organizacije i rada ove džinovske rumunske omladinske organizacije.

Četvrti sastanak bio je posvećen primopredaji predsedničke dužnosti. Pored veoma značajnog i lepog govora dosadašnjeg predsednika br. Dr. Milana Sekulića i otpozdrava novog predsednika br. Dr. Miloša Petrovića, izveštaje su podneli o radu Kluba br. Dr. Mirko Balabušić, tajnik i br. Milivoj Koman, blagajni.

OSIJEK. — Klub sprema proslavu 500-tog sastanka, koja će se održati dne 8. jula o. g. i proslavu 10-godišnjice osnivanja, koja pada u mjesecu oktobru. — Započeli su već ljetni dopusti, pa je stoga frekvencija nešto popustila. — Na zadnjem mjesečnom sastanku dne 29. juna primili smo novog člana brata Kostu Dožudića, direktora S. H. Gutmann d. d., Belišće kraj Osijeka, sa klasifikacijom: industrija drva. — U prvoj polovici mjeseca oženio se sin našeg brata Speisera, Fritz, sa gđicom Blažeković iz Virovitice. — Naš klub sabrao je za nastradale od poplave u Karlovcu Din. 1.000.— i to u vezi sa akcijom karlovačkog kluba, a za nastradale u ostalim hrvatskim područjima, Din. 1.740.— — Predavanja održana su slijedeća: brat Krasso Josip: »Iz predhistorije kruha«, brat Sever Miloš: »O bjesnoći«. — Na sastanku dne 29. VI. predala je stara uprava dužnost novo izabranom odboru. — Iscrpivi izvještaji predsjednika i tajnika rekapitulirali su rad kluba u minuloj jubilarnoj rotarskoj godini. — Naš štićenik djak Kučinac (Realna gimnazija) dokazao je svojim odličnim uspjehom na kraju školske godine, da je zaslužio potporu kluba. — Za nevoljne sabrano je tokom mjeseca Din. 629.50, pored redovnih priloga, koje članovi doprinášaju za veliku sabirnu akciju i za Fond za suzbijanje raka.

PANČEVO. — Na prvom sastanku brat Isailović održao je predavanje »Komunalna politika« u kome je u glavnom izneo, šta sve spada u nastojanje jedne opštine, zadržavši se naročito na važnosti rada na podizanju narodnog zdravlja. Izneo je u kratko šta je u tom pogledu uradjeno u pančevačkoj opštini i šta se namerava još da učini. — Drugi sastanak bio je posvećen drugarstvu. — Na trećem sastanku izvršena je primopredaja dužnosti novoj upravi od strane dosadašnje. Novi predsednik brat Tomić Mileta pozdravio je članove u lepom govoru i zavetovao se, da će se truditi, da on sam a s njime i ceo klub, da što više učine u postizavanju rotarskih ideala. Na ovome sastanku brat Milić Miron održao je interesantno predavanje: »Alandska ostrva«, značaj ovih ostrva u današnjoj medjunarodnoj situaciji. — Na četvrtom sastanku po pozivu kluba bili su kao gosti Čubrilov Jovan svršeni maturant, koji je dobio nagradu kluba kao djak koji je najbolje položio ispit zrelosti, te direktor i nastavnici ovdašnje gimnazije Trifunović Velimir, Protić Vojka i Mihajlović Mihajlo. Brat predsednik pozdravio je go-

ste, a naročito nagradjenog djaka Čubrilo i pozeleo mu je da mu to i dalje bude potstrek za uzoran rad. Zatim je brat predsjednik potsetio braću, da je danas Vidovdan i održao je govor povodom proslave 550 godišnjice Kosovske bitke iznevši u glavnom, da naš narod nijednu pobjedu nije nosio tako duboko u srcu, kako je sebi urezao propast na Kosovu. Iz kosovske epopeje izišli su svi naši nacionalni podhvati. Iz kosovskog epa crpeli su primere požrtvovanja i kroz skoro 500 godina to je naš narod održalo, dok nisu ponovo dočekali dane slobode i svoje države. Za ovim je brat Milić Miron održao predavanje: »25-godišnjica Sarajevskog Atentata« u kome je u glavnom izneo historijat atentata, napore Bosne za oslobođenje i žrtve, koje je za to prinela. — U ovom mesecu za postradale od poplave u Karlovcu i u Beloj Palanki dato je po 200.— din., a skautima iz Pančeva kao prilog za logorovanje 300.— dinara.

PETROVGRAD. — Kako su u ovom i prošlom mjesecu poplave i provale oblaka nanele ogromne štete pojedinim krajevima naše lepe domovine to je i naš klub učinio svoje dodelivši hitnu pomoć postradalima preko najbližih klubova, a naročito treba istaći vredan i nesebičan rad našeg člana brata Miloša Djurdjića, koji je u krugu svojih prijatelja, saradnika i poznanika prikupio svotu od Dinara 11.000.— i dostavio nastradalima u Beloj Palanci preko nadležnog Sreskog načelnika.

Brat Danilo Dragan je vrlo rečito i ubedljivo upoznao braću, sa osnovom socijalnog osiguranja, a svojim statističkim podacima uverio braću, o ogromnoj važnosti te grane prinudnog osiguranja, one klase, koja nikada sebi nebi sprovela to osiguranja, bez učešća države.

Brat Stanojević Miloš je u svome predavanju »Vidovdanska Savest« uporedio naša Rotarska služenja, sa beskompromisnim služenjem i sebra i velmoža. Kneza Lazara i slugu Golubana, kao i svih znanih i neznanih heroja, koji izginuše na Kosovu za Krst časni i slobodu zlatnu. Brat Miloš između ostalog veli:

»Najzad Vidovdan reljefno nosi u sebi još jedan rotarski princip. Princip služenja ljudima. Kad se digla varvarska najezda, kako Njegoš kaže, Aravijsko more da potopi, zatočnici mrijet naviknuti stadoše na branik«. Nije se radilo samo na odbrani svoje sopstvene grude, već na odbrani tadanje Evrope. I tu se dakle služilo zalaganjem života, a to je nešto najdraže i najviše što se može dati kao prilog«.

Drugi kvartal 1939. I u ovom razdoblju je u našem klubu bila zadovoljavajuća frekvencija, naročito zahvaljujući ranom proljeću — kada još niko od braće nije otišao na ljetovanje ili liječenje.

Na sastancima pored vrlo interesantnih i aktuelnih referata iz struka i zvanja i prispjelih biltena, vobjene su i slobodne diskusije po raznim aktuelnim pitanjima.

Prilikom posjete potpredsjednika R. I. brata Paula Thorwalla i njegove simpatične gospodje, koji su doputovali u Sarajevo iz Banja Luke u društvu sa tajnikom R. Cl. Banja Luka, našim bratom Rajkom Malićem, priregjen je u svečano i ukusno dekorisanoj sali Hotela Europe — Ladies Night.

Goste brata P. Thorwalla i njegovu gospogju pozdravio je na francuskom jeziku bratski toplo i srdačno potpredsjednik brat Dr. Vojislav Besarović i u isto vrijeme predao bratu Thorwallu standartu našeg kluba i prigodne darove njegovoj gospogji i njemu. Prisutne dame je pozdravio srdačno i duhovito brat Vaso Ristić.

Svoj pozdrav i predavanja, često prekidan burnim aplauzom, brat Thorwall je pročitao na našem, skoro besprekornom jeziku — što je prisutne ispunilo najvećim oduševljenjem. Ostatak večeri je proveden u najboljem raspoloženju. Slijedeći dan su gosti proveli u razgledanju grada i okolice u pratnji rotarske braće Ing. M. Goldberga i njegove ljubazne gospogje i brata Ing. M. Slipičevića.

*

Naš klub je na distriktnoj konferenciji bio zastupljen po našem potpredsjedniku bratu Dr. Voji Besaroviću koji je konferenciji prisustvovao sa svojom gospogjom.

Imali smo slijedeće vrlo interesantne i aktuelne referate iz struka i zvanja i prispjelih bulletina.

Br. Vaso Ristić: »Pregled privredne situacije kod nas i u svijetu«.

Br. Dr. D. Jeftanović: »O industriji cigle«.

Br. Ing. S. Husegjinović: »Prilike u našoj tekstilnoj industriji«.

Br. Muhamed Zlatar. »O aktuelnim problemima grada Sarajeva«.

Br. Dr. V. Besarović: »O hotelskoj industriji u Bugarskoj« iz Bulletina R. Cl. Sofija.

Dr. D. Jeftanović: »O prometu stranaca i hotelskoj industriji kod nas«.

Br. Ing. Mašo Jovanović: »Referat o predavanju Dr. L. Mijajeva u R. Cl. »Da li je moguće očuvati mir bez pripreme za rat«.

Br. V. Ristić: »O novim porezima« predviđenim amandmanom u Fin. Zakonu.

Brat Ing O. Groff direktor Drž. Srednje Tehn. Škole pozvao je braću na film iz rada metalne industrije koji je prikazivan na njegovom Zavodu.

*

Naš brat Dr Dušan Jeftanović je ponovo izabran za predsjednika Trg. Ind. Komore u Sarajevu.

*

Na poziv R. Cl. Karlovac poslali smo im za pomoć siromašnoj djeci postradaloj od poplava Din 500.—

*

Naše sastanke posjetili su slijedeći gosti:

Rotari: Dr. Georg Wettstein, advokat iz Züricha koji nam je tom zgodom govorio o privr. prilikama u Švicarskoj i Hotel. industriji.

Brat Aron Alkalaj, R. Cl. Beograd.

Br. Anton Krejči R. Cl. Maribor.

Nerotari: gg. Relja Petrović i Savo Babić, direktori banaka.

*

U zadnja dva mjeseca izvršili smo potrebne predradnje i formalnosti, za popunu slobodnih kvalifikacija i primanje novih članova, tako da ćemo po završetku ljetnih mjeseci — početkom jeseni moći izvršiti svečani prijem naše nove braće rotara.

*

SKOPLJE. — U mesecu julu t. g. Rotary klub Skoplje održao je pet redovnih sastanaka sa prosečnom frekvencijom 62,03. — Brat guverner Slokar učinio je 5. VI. zvaničnu posetu našem klubu. Na sednici uprave i na svečanom sastanku toga dana brat guverner je opširno govorio o zadacima rotarstva i naročito se zadržao na radu kluba ukazujući na mogućnosti za rad u narednoj godini. Prilikom pozdrava brat predsednik Ilić podario je od strane kluba bratu guverneru za uspomenu na ovu posetu umetnički izradjenu kopiju freske sv. Jovana, a br. guverner je za uzdarje dao klubu svoju fotografiju. — Na sastanku od 23. VI. prošlogodišnja uprava predala je dužnost novoj upravi, kojom prilikom je bilo razgovora o radu u prošloj i namećama u idućoj radnoj godini.

Tokom meseca održano je više predavanja. Tako je brat Jelačić 2. VI.

održao aktuelno predavanje o baltičkim zemljama, zadržavajući se naročito na istorijskoj prošlosti i geopolitičkom položaju ovih zemalja. Povodom posete br. guvernera održao je br. J. Vukičević dokumentovano predavanje »Opšte stanje privrede u Vardarskoj banovini, u kame je izneo u procentima veličinu obdelavane zemlje, način obdelavanja, zatim je redom govorio o proizvodnji žitarica, industrijskih biljaka, o voćarstvu, stočarstvu; živinarstvu i ribolovu. Br. K. Popović govorio je na sastanku od 16. VI. o zanatstvu u Južnoj Srbiji, ukazujući na okolnosti koje ometaju jači razvoj ove privredne grane. Na sastanku od 30. VI. imali smo dva stručna predavanja br. M. Čemerikić izneo je stanje i razvoj stručnih škola u Vard. banovini, dokumentujući se obilnim statističkim podacima, a br. V. Bogdanović je govorio o radu na unapredjenju turizma u banovini, konstatujući stalni napredak i poboljšanje uslova za razvoj. — Klub je preko karlovačkog kluba dodelio skromnu pomoć poplavljenima u Karlovcu.

SLAV. BROD. U mjesecu junu o. g. bili su sastanci odlično posećeni, u četiri redovita sastanka polučena frekvencija iznosi 95,31 posto. Održani su razni referati. Na 27. VI. o. g. nova uprava preuzela je dužnost. Za postradale prigodom poplave sabrano i svrsi privedeno Din 700.—

SOMBOR. 6 VI Brat Andjal osvetlio nam je problem izolacije stana. Vлага u zidovima je česti uzrok raznih bolesti te je otstranjenje vlage zadalo priličnu brigu našim gradjevinarima. Nestručnjaci, obično zidari često puta zamažu vlažne zidove cementom, pa se kasnije kućevlasnik čudi zašto se vлага podigne iznad cementiranog zida i pojavljuje se u još većoj visini nego pre. Bez priznavanja odnoseće se teorije ne može se suzbiti to zlo po zdravlje i br. Nandor je vrlo lepo prikazao razne načine uspešne izolacije za što su ga ostala braća nagradila burnim aplauzom.

13 VI. Bratu predsedniku se opet pruža prijatna prilika da čestita br. Kristoforoviću što je izabran za ppredsednika ovd. Polj. berze a br. Altmanu za člana uprave gde im se pruža veća prilika za služenje. Br. Blaževac je posetio R. C. Varaždin te je referisao o tam. sastanku o veselom post-sastanku koji je — po njegovim rečima — mnogo veseliji i uspešniji nego kod nas. (Naša su mu braća obećala da će se u tom pogledu za do gledno vreme popraviti). Postradalima od poplave u Karlovcima i Nišu poslali

smo 200+200 din. Brat Müller referisao je o pokretu ovd. Udruženja penzionera da bi oni podigli svoj dom za smještaj svojih članova. Malo živom fantazijom ispitivao je mogućnost da li se kod nas može podići moderan veliki »Hotel Penzionera« sa prostranim uredjenim parkom. Stručnjaci realisti uzeli su reč i satrli mu san sa ciframa za koje su potrebna sretstva jeftina, a dok toga nema, ne može se ostvarivati ova lepa zamisao.

20 VI Br. Dr. Blaževac, čovek bez dece prikazao je na vrlo složen način problem vanbračnog deteta u svetlosti našeg zakonodavstva. U našoj državi ima više pravnih područja na kojima se na razne načine staraju o ovoj deci a na našem pravnom području dolazi do najvećeg stepena primenjivanje socijalnog shvatanja o opskrbi te siromašne dece i postoji već jak pokret da se i na tome polju zakonodavstva postigne što skorije izjednačenje. Brat Paja je dobio za služeni aplauz.

Vazdušno jedriličarstvo uhvatilo je korena i kod ovd. gimnazijske omladine ali kako taj lep i koristan sport — kao svaki sport — iziskuje prilična sredstva, deca su zapala u teškoće i njihov je aparat ostao polu svršen. O njihovom radu je referisao br. Müller, te su svestrano ispitivane mogućnosti kako bi oni što pre mogli uzletiti i određena su br. Popović, Ing. Balog i Müller da ovim našim bezmotornim pilotima priskoče u pomoć, da organizuju rad i da po tome čine potrebne sugestije kako bi taj sport i kod nas dobio stalan karakter, prvenstveno u korist školske omladine.

27 VI. Usled toplih dana, braća se polako razilaze u razne banje i u klubu teme postaju sve lakše. Br. Müller je referisao o raznim vestima iz rotarske štampe, a br. Balog je održao predavanje »O barabama«. Ovo je više ličilo na reportažu sa lica mesta o ljudima koji kopaju, tovare, prevoze zemlju, o pečalbarima posebne kategorije, koji lutaju iz jednog kraja države u drugi, prema tome gde se koji posao pojavi. Prikazuje njihovu organizaciju u »bandama« pod vodstvom »banda-gazde«, način njihovog života, ishrane te količinu rakije koju ti ljudi popiju kada usled kišnih dana ne mogu da rade. Brata Baloga su toplo aplaudirali za njegovo duhovito prikazivanje. Inače se spremaju izvještaji stare Uprave i program nove Uprave da se odredi pravac rada za novu 1939-1940 godinu.

STARI BEČEJ. — Klub u toku minulog meseca imao je 5 sastanaka sa prosečnom frekvencijom od 81.63%. Na

drugom sastanku br. Ljiljak drži vanredno uspelo predavanje »O Dunavu i razvoju plovidbe na njemu«, iznašajući u slikovitim crtama vanredne i jedinstvene lepote Djerdapskih klisura. Klub odaje puno priznanje br. Dr. Vujiću, starešini Starobečejskog Sokolskog Društva za uspeli Sokolski slet, koji je održan u St. Bečeju 4 juna 1939. Klub je pohitao pozivu bratskog R. C. Karlovac za pomoć postradalima u poplavi i vrotirao iznos od Din 500.—. Poslednji sastanak stare Uprave održan je na Vencu u Fruškoj Gori u okviru sestrinskog večera, na kojem su uzeli priličan broj braće, kako iz R. C. Novi Sad, tako isto članovi R. C. Petrovgrad. Ovaj sastanak je uvećao svojom prisutnošću brat Dr. Belajčić, koji je održao lepo izradjeni govor u kome je izneo Bogom dane lepote naše planine Fruške Gore. — Za nevoljne je skupljeno u toku meseca Din 913.—.

SUBOTICA. U toku meseca juna održao je klub četiri sastanka sa prosečnom frekvencijom od 55.46 posto.

Kako je br. pretsdenik Dr. Lipozenčić već ranije morao da oputuje to je nova uprava preuzela dužnost već 21. juna i odmah pristupila radu. Već su imenovani svi odbori i pododbori i u toku je sačinjenje programa rada za cijelu godinu.

U cilju sanitarnog, kulturnog i materijalnog podizanja okolnih dobrovoljačkih kolonija donio je naš klub još svojedobno odluku, da jedna komisija, koju sačinjavaju braća Roth, Dr. Momirović i Šokčić, obidje ova naselja i podnese klubu konkretne prijedloge. U međuvremenu uspelo nam je zainteresirati za ova naselja Banovinu, te je kolonije obišao Ban Dunavske Banovine s bratom drom Momirovićem, podijelivši ujedno pomoći u visinu od Din 20.000.— Nezavisno od toga, kao i našeg nastojanja, da Banovina pruži daljnju pomoć kolonistima, obišla je naša komisija ova naselja i saslušala želje naseljenika. Pomenuta komisija podastrijeti će klubu svoje prijedloge radi efikasne pomoći potrebnim naseljenicima, čije je stanje teško.

U klubu su održana slijedeća predavanja i veći referati: br. Šokčić: »Aktuelna reportaža«, br. Dr. Vujić: »Kako nikotin utiče na zamorenost čovjeka«, br. Roth: »Rotarstvo i prilike u Australiji« i br. Dr. Diamant: »Ideal služenja u kosovskom narodnom ciklusu«.

SUŠAK. Na sastanku od 24. juna svečano je zaprimljen u članstvo brat Ing. Lujo Rac. Tom svečanom činu baš je

prisustvovao i brat guverner Dr. Slokar koji je tog dana službeno posjetio naš klub. Prigodom službene posjete brata guvernera došlo je u više navrata do spontanih manifestacija rotarskog druželjublja. Dne 1. juna naš brat Smokvina posjetio je bratski klub u Sofiji, gdje je bio dočekan upravo sa bratskom gostoljubljivošću. U vidu širenja služenja među narodima, pogotovo onih na Balkanu, naš je klub ponudio klubovima u Varni Ruše, Bukareštu, Ateni i Patrasu, izmjenu tjednih izvještaja. Na sastanku od 14. juna sabrana je između članova svota od Din 1000, za potpomaganje postradalih od poplave na području karlovačkog kluba. Dne 28. juna održan je sastanak u gostioni Čabrijan u Martinšćici, pa je tom prigodom izvršena primopredaja funkcija novom upravnom odboru. Uslijed nastupajućih ljetnih ferija frekvenca je nešto u opadanju, tako da je tokom mjeseca iznosila prosječno 60.97 posto. Predavanja i referate održali su braća: Vlado Devčić 7. juna o novom kolektivnom ugovoru grafičkih radnika, Nikola Bolf 14. juna o stanju naše trgovine drvom, te Milorad Smokvina 24. juna o trgovačkom prometu sa Bugarskom. Po svim ovim pitanjima bile su povedene opširne i žive debate.

ŠIBENIK. Ovim mjesecom završavajući ovu burnu rotarsku godinu naš je klub održao punih 5 sastanaka, na kojima se je raspravljalo o svim rotarskim pitanjima, a naročito danas aktuelnim međunarodnim problemima.

Završavajući ovu rotarsku godinu, konstatovati nam je, da je rotarski rad u istoj na najvišim mjestima bio veoma intenzivan i da je baš moguće, kako nam je to i prilikom svoje posjete od brata guvernera Dr. Slokara istaknuto, taj rotarski rad spriječio i obuzdao razbuktale strasti u nemirnoj Evropi.

Cijela ova rotarska godina skoro od svog samog početka ispunjena je stalnim međunarodnim zapletajima, stalnim nemirnom i živčanim iskušenjima, pa njenim zaključenjem ulazimo u novu, punim povjerenjem u visoku svijest i čovječnost vodećih u svijetu, pa time i dubokim uvjerenjem da će ova biti u znaku smirenja i pomirljivosti.

Rad je našeg kluba u ovoj godini bio baš najviše posvećen toj međunarodnoj zategnutosti, pa je u tom duhu i raspoloženju i ovaj posljednji mjesec prošao.

Sastancima 15-og i 22-og prisustvovao je kao gost Baldasar arh. Helen iz R. C. Split, a frekvencija ovog mjeseca iznosi 62.3 posto.

VARAŽDIN. — Zapravo smo u ovom mjesecu imali šest sastanaka, pet redovnih, petkom, i jedan na Ravnoj Gori kraj Varaždina, jedne subote. Ovaj smo izvanredni sastanak označili brojem 447a. Pribrojimo li ovome sastanku prvi i zadnji u mjesecu, koji su svi bili posvećeni u prvom redu gajenju drugarstva, vidimo da smo tri sastanka posvetili I rotarskom cilju. Njemu su oni odlično služili, naročito zadnji, održan u vinogradu br. Kalafatića.

Klub je posjetio br. dr. Blaževac iz Sombora kao i naš bivši član g. Stegnićek iz Varaždina, te nerotari gg. inž. Placerijano iz Krapine i Sabolić iz Varaždina.

Iz zvanja predavao je br. dr. Kalafatić o temi: Zašto je trebalo 50 godina da se antisepsa uvede u medicinu? (II dio).

Za bijednu djecu poplavljenih iz Karlovca sakupljeno je dinara 500.—. Klub stalno potpomaze siromašna i vrijedna studenta Visoke umjetničke škole u Zagrebu.

VELIKA KIKINDA. — U mesecu junu beleži naš klub svega četiri sastanka, na kojima su održana sledeća predavanja: Stojanović Jovan održao je predavanje: »Značaj i uloga srednjih i malih novčanih zavoda za privredu sela i grada«. Gost nerotar profesor Dr. Mišković održao je uspelo predavanje iz astronomije, dok je brat Dr. L. Semze održao naročito uspelo predavanje: »O raku«. — Rotary Clubu u Karlovcu doznačio je naš Klub 500.— dinara kao pripomoć za postradale od poplave.

VINKOVCI. — U mesecu junu održana su četiri sastanka, koja su u glavnom bila posvećena drugarstvu. — Na jednom sastanku održao je predavanje br. Mandrović Branislav o Izabranim odborima (sudovima dobrih ljudi). Predavač iznosi organizaciju navedenih odbora i podvlači, da su isti ustanovljeni za rešavanje spornih odnosa između službodavaca i služboprimalaca navedenih u zakonu o radnjama. Opisuje postupak i navodi da su odbori nadležni samo za sporove kojih vrednost ne prelazi Din. 12.000.—

Na sabirnu akciju R. C. Karlovac klub je poslao pripomoć za poplavljene u iznosu od 500 Din.

VRŠAC. — U toku mjeseca juna održana su četiri sastanka sa prosječnom mjesečnom frekvencijom od 70.37%. Na našim redovitim sastancima pratili smo rad drugih klubova čitajući njihove zapisnike i rješavali smo naša tekuća pi-

tanja. Sastanci u ovome mjesecu naročito su posvećeni drugarstvu. U tu svrhu održana su dva sastanka u restauraciji gradskog parka pod vedrim nebom. Naročito je uspio sastanak na Petrovdan, kada smo proslavili u okviru jedne estrinske večeri imendan brata Krauzea pored dobrih kapi vršačkog vina iz područja slavljnika. Na ovome sastanku održao je br. Dušan Kolarović svoje vrlo interesantno predavanje pod naslovom »Pravna država«.

Povodom osamdesetogodišnjeg rođendana našeg slavnog slikara — vršćanina — prof. Paje Jovanovića br. Dr. Evgen Klier u okviru svoga predavanja dao nam je biografiju umjetnika.

Na petrovdanskom sastanku brat Dr. Dika Stefanović primio je svoju novu dužnost — dužnost predsjednika Kluba — za 1939-40 godinu i izvršena je primopredaja.

Na molbu bratskog kluba Karlovac votirana je svota — pripomoć — od 400 dinara poplavljenicima.

VUKOVAR. — U početku ovoga mjeseca obavijestio nas je bivši član prof. Adolf Klaić, koji je premješten na realnu gimnaziju u Prijedor, da tamo postoji interes za eventualni osnutak Rotary Kluba. Bratu Klaiću poslala je uprava kluba propagandni materijal i sve upute za radove na osnivanju novoga kluba. O toj akciji obaviješten je i brat guverner i R. C. Banja Luka, koji će dalje postupati u smislu rotarskih pravila. — Na apel R. C. Karlovac, da se priteče u pomoć poplavljenima, naš je klub skupio svotu od 1050 Din., koja je dostavljena preko R. C. Karlovac žrtvama poplave. — Radi gajenja drugarstva odlučeno je, da će se u ljetnim mjesecima barem jedamput prirediti zajednički izlet u bližu i dalju okolicu. Dana 11. juna o. god. priredio je veći broj članova izlet u Bogojevo, gdje su proveli jedan dan u prirodi na obalama Dunava. — U toku ovoga mjeseca održali su predavanja: br. Čedomir Gjordjević, član R. C. Zemun o poreskom olakšanju kućarine po čl. 37/II. zak. o neposrednim porezima i g. Dr. Vladimir Dvorniković iz Beograda: O karakterologiji Jugoslovena. — Br. Dr. Türk upoznao je članove u kraćem referatu o zaključcima Kongresa gradova u Beogradu, koji je nedavno održan, a na kome je on učestvovao kao jedan od delegata općine grada Vukovara. Sadržaj rezolucije, koja je tom prilikom donijeta na kongresu jugoslavenskih gradova, bio je predmetom diskusije me-

dju članovima, koji se uvijek interesuju za komunalna pitanja. — 26. VI. posjetio je klub pastpredsjednik R. C. Zagreb br. Dr. Stjepan Mlinarić, poznati rotarski pionir, koga je cijeli klub srdačno primio.

ZAGREB. — Interesantnim predavanjima i referatima bio je ispunjen zadnji mjesec u rotarskoj godini 1938/1939.

Manja razlika u frekvenciji na niže znak je da je počela ljetna sezona.

Rotar ing. Dragan Kreković u svom predavanju iz zvanja dao je na sastanku od 5. juna o. g. sliku opskrbe grada Zagreba vodom. U kratkom uvodu dotakao se je uloge, koju je opskrba vodom već u staro doba igrala kod naroda, a zatim je govorio o postanku zagrebačkog vodovoda, te o gradnji novog vodovoda, koga će se gradnjom početi tokom godine 1940.

Na sastanku od 12. juna o. g. održao je gostpredavač g. Lujo Šafranek-Kavić predavanje o »Velikim izložbama i sajmovima«, u kojem je prikazao bit i razvitak, te principijelnu veliku razliku između izložaba i sajмова. Konac predavanja posvetio je osnutku Zagrebačkog Zbora i njegovom razvitku.

Sastanak od 19. juna bio je u znaku četvrtog cilja. Posvećen je bio Francuskom narodu, a rotar Josip Horvath, novoizabrani pretsjednik, održao je predavanje o »150-godišnjici francuske revolucije«.

Na zadnjem sastanku dne 26. juna o. g. izvršena je primopredaja pretsjedničke dužnosti, kojom su prilikom otpuštajući i nastupajući pretsjednik održali vrlo lijepe i sadržajne govore. Zatim je naš počasni član Edo Marković u zanimivom referatu prikazao ovogodišnju žetvu pšenice, njezino plasiranje odnosno unovčenje.

ZEMUN. — Klub održao je u junu 5 redovitih sastanaka sa prosečnom frekvencijom od 75.82 posto. Pored nastale vrućine, klub je za celo to vreme vredno radio. Održano je 3 predavanja i 5 referata. Osim toga klub je pozivao mnoge goste a i sami članovi kluba posetili su druge domaće klubove, kao što su i naš klub mnoga braća iz domaćih klubova posetili.

Na prvom sastanku 1. VI. na poziv brata Stefanovića u prisustvu 10 gostiju iz privrednog sveta Zemuna i Beograda, Generalni sekretar Trg. komore iz Beograda g. Svetislav Marodić, održao je vrlo opširno i interesantno predavanje: »O bitnim promenama u privrednom životu sveta nastalim za vreme Svetskog rata i posle njega«.

Drugi sastanak bio je posvećen čitanju obilne pošte, komemorativnom govoru brata Mahina povodom smrti Univerzitetskog profesora Pavla Popovića i referatu brata Dr. Djorića o braći Dimitriju, Pavlu i Bogdanu Popoviću, kao političkim a još više literarnim radnicima.

Na trećem sastanku 15. VI. održao je pastpretsednik brat Dr. Marković vrlo uspelo predavanje: »O kolonijalnom problemu«, nakon koga je rešeno, da će se radi kratkoće vremena i interesantnosti teme povesti na jednoj od sledećih sednica o tome opširna diskusija.

22. VI. Upravni odbor održao je pre sastanka sednicu. Na samome sastanku brat Pretsednik govorio je o zaključku

sednice Upravnog odbora, tajnik čitao je i referisao o prispeloj pošti a potom referirao je brat Benko »O kongresu apotekara u Beogradu«. Brat A. Popović govorio je o putu pevačkog društva »Stanković« u Vidin i Lom u Bugarskoj.

Na poslednjoj sednici 29. VI. koja je bila ujedno poslednja sednica pod vodstvom stare uprave, stara uprava zahvaljuje se braći na ukazanoj časti a više braće zahvaljuje se staroj upravi na uspešnom vodstvu. Novi pretsednik pozdravljajući braću zahvaljuje na ukazanom poverenju i predaje reč bratu Dr. Jelačiću iz R. C. Skoplje koji je održao interesantno predavanje o odnosima Rusije i Engleske 1550 godine i usporedio iste sa pregovorima koji se sada vode.

Rotarske radosti

ZAGREB. — Dr. Miljenko Marković, pastpresident Rotary Cluba, Zagreb, ukazom Kraljevskog Namjesništva imenovan je generalnim direktorom Poštanske štedionice Kraljevine Jugoslavije.

ČUPRIJA—JAGODINA—PARAĆIN.— Brat Juraj Gattin, advokat iz Paraćina, verio se u Leskovcu sa gospodjicom Borkom Mirković — sestrom supruge našeg brata Mile Tasića iz Jagodine. Bratu Juraju kumovaće brat Vlada Teokarović, član R. C. Beograd. Veridbi je prisustvovalo nekoliko rotara iz Jagodine, Čuprije i Leskovca. Verenicima srdačno čestitamo.

SUBOTICA. — Kćerka uvaženog člana Rotary kluba u Subotici brata Lajče Gomboša, dražesna gospodjica Lici, zaručila se ovih dana sa g. ing. Mendelsohnom. Naša iskrena čestitanja.

PETROVGRAD. — Član R. C. Petrovgrad brat Miloš Djurdjić odlikovan je najvišim švedskim odlikovanjem »Vitez I. reda«.

Kćerka brata Dragana Kristifora verila se je, te kćerka brata Mr. ph. Emila Nikolića. Naša iskrena čestitanja.

UPOZORENJE SVIM ROTARY KLUBOVIMA

Rotary klub Niš osnovao je u Niškoj Banji u Hotelu Milenković rotarski stol. Prisustvovanje tome stolu smatra se kao prisustvovanje sastanku R. C. Niš.

GDJE SE SASTAJU I GDJE ODSJEDAJU ROTARI?

<p>BAČKA TOPOLA KAFANA BAKAJI</p> <p>(utorak, 20 h)</p>	<p>LESKOVAC HOTEL PLUG tekuća voda u sobama</p> <p>(četvrtak, 20 h)</p>
<p>BANJA LUKA HOTEL PALACE</p> <p>(petak, 20 h) topla i hladna tekuća voda, centralno grejanje, kafana</p>	<p>LJUBLJANA GRAND HOTEL UNION</p> <p>(sreda, 20 h) topla i hladna tek. voda, centr. grej., vodeći hotel u Ljubljani</p>
<p>BEOGRAD HOTEL SRPSKI KRALJ</p> <p>(poned., 20 h) topla tekuća voda, centr. grejanje, vodeći hotel u Beogradu</p>	<p>MARIBOR KAZINO VEL. KAVARNA Café-Restaurant-Bar</p> <p>(ponedjeljak, 20 h)</p>
<p>BITOLJ GRAND HOTEL JEVTIĆ</p> <p>(sreda, 20 h) vodeći hotel u Bitolju, tekuća voda u sobama, garaža</p>	<p>NIŠ HOTEL »PARK«</p> <p>(sreda, 20 h) topla i hladna tekuća voda, najmoderniji komfor, garaža, centralno grejanje itd.</p>
<p>BRČKO HOTEL JUGOSLAVIJA</p> <p>(četvrtak, 19.30 h)</p>	<p>NOVI SAD TRGOVAČKI DOM</p> <p>(petak, 20 h)</p>
<p>Čuprija - Jagodina - Paraćin KANTINA ŠEĆERANE</p> <p>(utorak, 20 h)</p>	<p>OSIJEK GRAND HOTEL</p> <p>(četvrtak, 20 h)</p>
<p>DUBROVNIK GRAND HOTEL IMPERIAL</p> <p>(četvrtak, 20 h) vodeći hotel u Dubrovniku</p>	<p>PANČEVO PIVARA WEIFERT</p> <p>(sreda, 20 h)</p>
<p>KARLOVAC VELIKA KAVANA</p> <p>(ponedjeljak, 20 h)</p>	<p>PETROVGRAD KANTINA FABRIKE ŠEĆERA</p> <p>(sreda, 20 h)</p>
<p>KRANJ HOTEL STARA POŠTA</p> <p>(utorak, 20 h)</p>	<p>SARAJEVO VODEĆI HOTEL HOTEL EVROPA</p> <p>(poned., 20 h) topla i hladna tekuća voda, centralno grejanje, garaža itd.</p>

<p>SKOPLJE</p> <p>HOTEL BRISTOL</p> <p>(petak, 20 h) topla i hladna tekuća voda, centr. grejanje, garaža itd.</p>	<p>ŠIBENIK</p> <p>GRAND HOTEL KRKA</p> <p>(četvrtak, 20.30 h) tekuća voda, centr. grejanje, garaža itd.</p>
<p>SLAVONSKI BROD</p> <p>HOTEL CENTRAL</p> <p>(utorak, 20 h)</p>	<p>VARAŽDIN</p> <p>GRAND HOTEL NOVAK</p> <p>(petak, 20 h) pionir hotel svih staleža</p>
<p>SOMBOR</p> <p>HOTEL LLOYD</p> <p>(utorak, 20 h)</p>	<p>VELIKA KIKINDA</p> <p>(sreda, 20 h) U klupskim prostorijama Francuskog kluba u domu Kralja Petra Oslobođioca</p>
<p>SPLIT</p> <p>HOTEL CENTRAL</p> <p>(sreda, 20.30 h) topla i hladna tekuća voda; kafana i t. d.</p>	<p>VINKOVCI</p> <p>HOTEL LERNER</p> <p>(utorak, 20 h)</p>
<p>STARA KANJIŽA</p> <p>HOTEL MOLVAI</p> <p>(ponedjeljak, 19.30 h)</p>	<p>VRŠAC</p> <p>HOTEL SRBIJA</p> <p>(utorak, 20 h)</p>
<p>STARI BEČEJ</p> <p>HOTEL IMPERIAL</p> <p>(četvrtak, 20 h) tekuća voda, centralno grejanje, garaža</p>	<p>VUKOVAR</p> <p>GRAND HOTEL</p> <p>(ponedjeljak, 20 h)</p>
<p>SUBOTICA</p> <p>RESTAURANT LLOYD</p> <p>(sreda, 20 h)</p>	<p>ZAGREB</p> <p>GRAND HOTEL ESPLANADE</p> <p>(ponedjeljak, 20 h) vodeći hotel u Zagrebu</p>
<p>SUŠAK</p> <p>PARK HOTEL</p> <p>(sreda, 20 h)</p>	<p>ZEMUN</p> <p>HOTEL CENTRAL</p> <p>(četvr., 20 h) topla i hladna tekuća voda, centralno grejanje, garaža itd.</p>

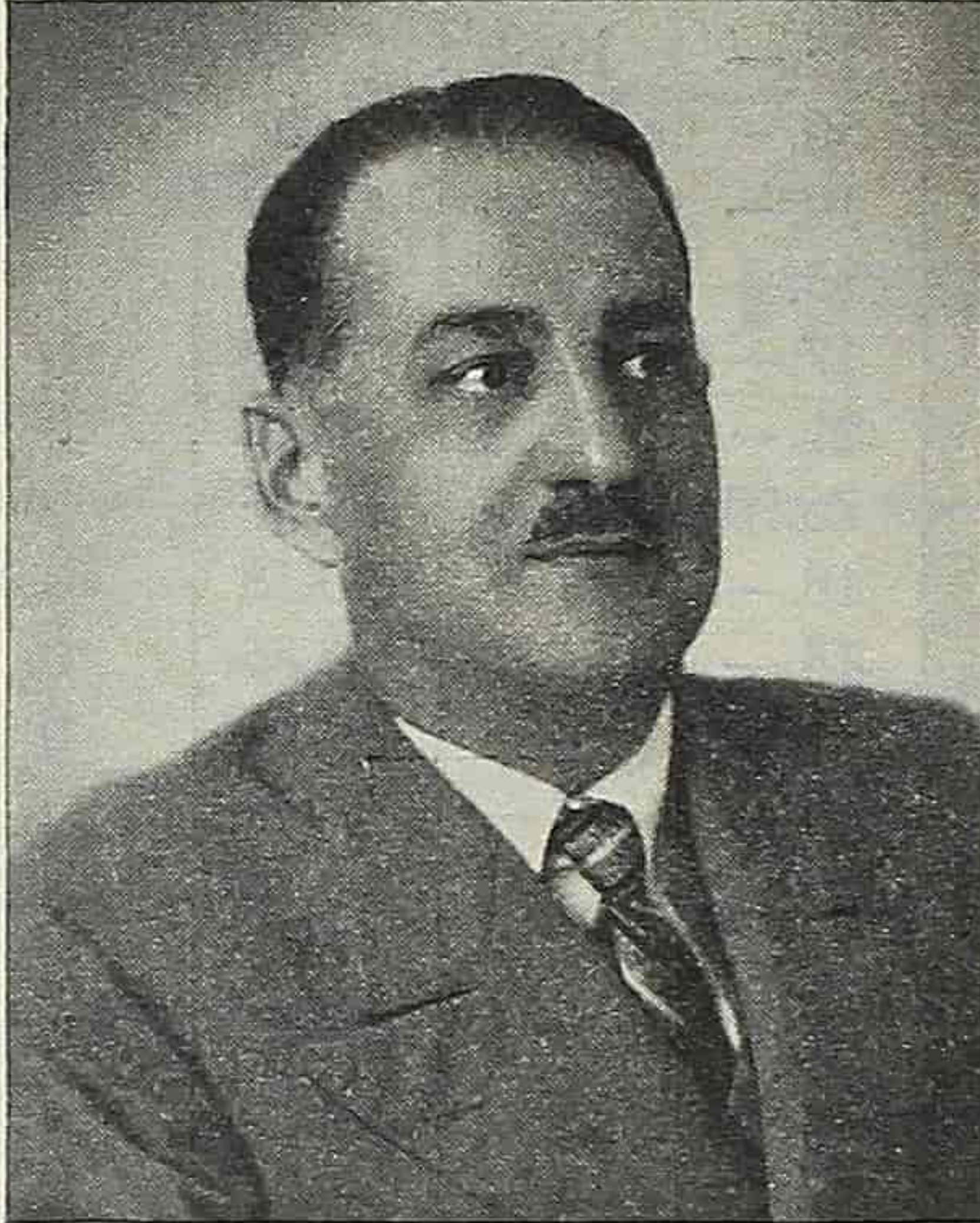
PRISUSTVOVANJE NA KLUPSKIM SASTANCIMA

IZVEŠTAJ ZA MESEC JUNI 1939 GOD.

Redni broj	IME KLUBA	Broj članova koncem meseća	Broj održa- nih sastanaka	Prosečni broj članova	Prosečni broj prisut- nih članova	Prosečni mesečni postotak	Sastanci sa 100% pri- sutnosti
1	Bačka Topola	16	4	16.—	12.75	79.68	0
2	Banja Luka	15	5	15.—	10.80	71.92	0
3	Beograd	56	4	56.—	30.25	54.02	0
4	Bitolj	19	4	19.—	12.50	65.79	0
5	Brčko	15	5	15.—	11.—	73.33	1
6	Čuprija-Jagodina-Paraćin	17	3	17.—	13.—	76.47	0
7	Dubrovnik	21	5	21.—	12.80	60.95	0
8	Karlovac	26	4	26.50	22.25	84.05	0
9	Kranj	18	4	18.—	13.25	73.58	0
10	Leskovac	18	5	18.—	12.40	68.85	0
11	Ljubljana	38	3	38.—	26.33	69.29	0
12	Maribor	39	4	39.—	27.—	69.23	0
13	Niž	16	4	16.—	11.—	68.75	0
14	Novi Sad	38	5	38.—	26.80	70.54	0
15	Osijek	32	5	31.20	23.80	76.75	0
16	Pančevo	28	4	28.—	25.50	91.06	0
17	Petrovgrad	23	4	22.75	20.50	90.04	0
18	Sarajevo	27	4	27.—	17.75	65.50	0
19	Skoplje	27	5	27.40	17.—	62.03	0
20	Slavonski Brod	16	4	16.—	15.25	95.31	1
21	Sombor	17	4	17.—	14.—	82.36	0
22	Split	20	4	20.—	16.75	83.75	0
23	Stara Kanjiža	19	4	19.—	10.75	56.57	0
24	Stari Bečej	20	5	21.20	17.40	81.97	0
25	Subotica	32	4	32.—	17.75	55.47	0
26	Sušak	30	4	29.50	18.—	60.97	0
27	Šibenik	18	5	18.—	11.—	62.30	0
28	Varaždin	24	5	24.—	18.80	78.36	0
29	Velika Kikinda	18	4	18.—	13.—	72.22	0
30	Vinkovci	15	4	15.—	10.50	69.99	0
31	Vršac	22	4	22.—	15.50	70.44	0
32	Vukovar	17	4	17.—	13.75	80.88	0
33	Zagreb	54	4	54.—	35.—	64.75	0
34	Zemun	27	5	27.—	10.50	74.87	0
	Ukupno	838		888.55	594.63	2461.99	2
	Prosečno			24.66	17.48	72.41	

U CARSTVU KEKSA, DVOPEKA I ČOKOLADNIH KOLAČA

Racionalnost naše cijele privrede treba da teži za što većim iskorištenjem domaćih sirovina, u prvom redu da se podigne kvalitet i kvantitet proizvodnje domaćih sirovina.

Rotar Vilim Bizjak

Nekada, bilo je to davno prije svjetskog rata, slali smo mi naše izvrsne domaće produkte u inozemstvo, koje je te produkte preradjivalo i slalo nama natrag u obliku raznih preradjevina, koje su se poslije toga kod nas skupo prodavale. Naše domaće, koje su nekada s velikom mukom nabavljale i izradjivale razne kolačiće i koje ih i danas proizvode, znat će procijeniti najbolje, što znači domaća produkcija tih jestvina od domaćeg brašna, jaja, maslaca i mlijeka, koje su prije svjetskoga rata skupo plaćale, a danas nabavljaju jeftino i bez ikakvih poteškoća.

Interesantno je spomenuti, da od ove produkcije imaju koristi ne samo tvorničari, nego i naš seljak.

Dosta je spomenuti, da na primjer jedna velika tvornica kao što je na primjer zagrebačka tvornica Bizjak na Savskoj cesti troši dnevno preko 3.000 komada jaja, da potrošnja godišnje iznosi na stotine hiljada komada, da se u tvornici troši oko 15.000 kg sirovog maslaca, 25.000 kg masla i masti, preko 26.000 kg seoskog meda, oko 185.000

litara mlijeka i preko 700.000 kg brašna. Suviše je i spominjati koliko se potroši drva, plina, sladora, čokolade i ostalih produkata.

Šetnja po toj tvornici to je prava pravcata šetnja kroz carstvo kekasa, čajnih kolačića i čokoladnih kolača. Velikih očiju smo sve to gledali i mislili koliko bi djece bilo sretno kad bi se na nekoliko sati mogli zavaliti u one krasne »pekmezaste« kreme, čokoladnaste zdjele i ogromne hrpe čajnih kolačića, koji su automatskom točnošću padali iz velikih parnih i plinskih peći.

— Mi upotrebljavamo isključivo seljačke produkte — tumačio je g. Bizjak. — Ono što je prije rata odlazilo u Beč, Prag i Peštu, danas ostaje u domovini i posve naravno, da su uslijed toga nastale nove cijene, znatno povoljnije za nas. Mi smo dakle u sretnom položaju, da možemo praviti proizvode ondje, odakle dobivamo sirovine. Produkcija kekasa se kod nas u posljednje vrijeme zato toliko proširila, jer smo nabavili iz inozemstva takove strojeve, s kojima smo u mogućnosti, da radimo brzo, jeftino i vanredno točno. Naša je svrha, da proizvodi nemaju tvornički izgled, nego izgled domaćih produkata, kakove prave naše domaće, pa upravo u tome leži tajna našeg uspjeha.

Što se tiče »Slatinskog dvopeka« što ga mi proizvodimo u Zagrebu, to vas moram upozoriti naročito na to, da u čitavoj Evropi postoje samo dvije tvornice, koje proizvode ovakove dvopeke i to u Karlsbadu i kod nas. Čovjek ne bi vjerovao, kako je teško dobiti ovakovu kvalitetu dvopeka, koji ne smije biti izradjen ni sa kojim pomagalom, što uzdiže tijesto, a ipak su naši dvopeki prekrasno uzdignuti. Ne upotrebljavamo niti kvas, niti sodu bikarbonu niti išta, što bi bilo štetno po bolesnike, koji moraju jesti taj dijetni kruh, a ipak su dvopeki »uzdignuti« kao da su radjeni s kvascem. Kod kuće ljudi sami prave dvopeke naprosto tako, da prepeku običan bijeli kruh, ali kad bi znali koliko je to štetno za bolesnike, ne bi toga nikada činili.

Na pitanje, koliko sveukupno vrsta proizvodi tvornica kekasa, dobili smo odgovor, da dnevno tvornica izradjuje 250 vrsta, koje su podijeljene na još više podvrsta tj. kolačića raznih oblika.

U tvornici je zaposleno oko 300 osoba, većinom žena, sve samih radnica sa zagrebačke periferije.

Zanimivo je, kako nastaju čokoladni i obični kolačići u jednoj velikoj tvornici, kao što je na primjer Bizjakova. I u toj tvornici poput ostalih postoji ogromno skladište, na kome se redovito nalazi po nekoliko vagona brašna. »Trošimo u 14 dana oko 3 vagona brašna« — tumačio je g. Bizjak. Brašno je uskladišteno u lijepim i prostranim magazinihima.

U odjelu za »recepte« nalaze se najveće »knjige-kuharice« u Zagrebu. U istom odjelu nalazi se pripravljaonica za razne vrste »krema« i raznih »masa« za mazanje kolačića i slatkiša. U taj odio nema pristupa nitko strani, nego samo vanredno povjerljive osobe, kojima je poznata tajna tvornice. Sve se mase izradjuju u strojevima, bez upotrebljavanja ljudskih ruku.

Vanredno je zanimiv odio za miješanje tijesta, u kome se nalaze skupocjeni strojevi »mješalice«. Do te prostorije nalazi se najveći odio za valjanje tijesta. Posve naravno, da se sve tijesto valja strojevima. Ti strojevi pretvaraju tijesto u dugačke »vrpce« iz kojih se pomoću raznih »forma« prave kolačići. Sve to ide takovom brzinom, koja doista imponira. Nigdje ne treba ni jedan dodir s rukama, pa čak ni u onom času,

kad kolačići dolaze u velike plinske i parne peći. I iz peći kolačići dolaze na polje prenosnim strojevima.

Tvornica je najveći potrošač plina zagrebačke plinare.

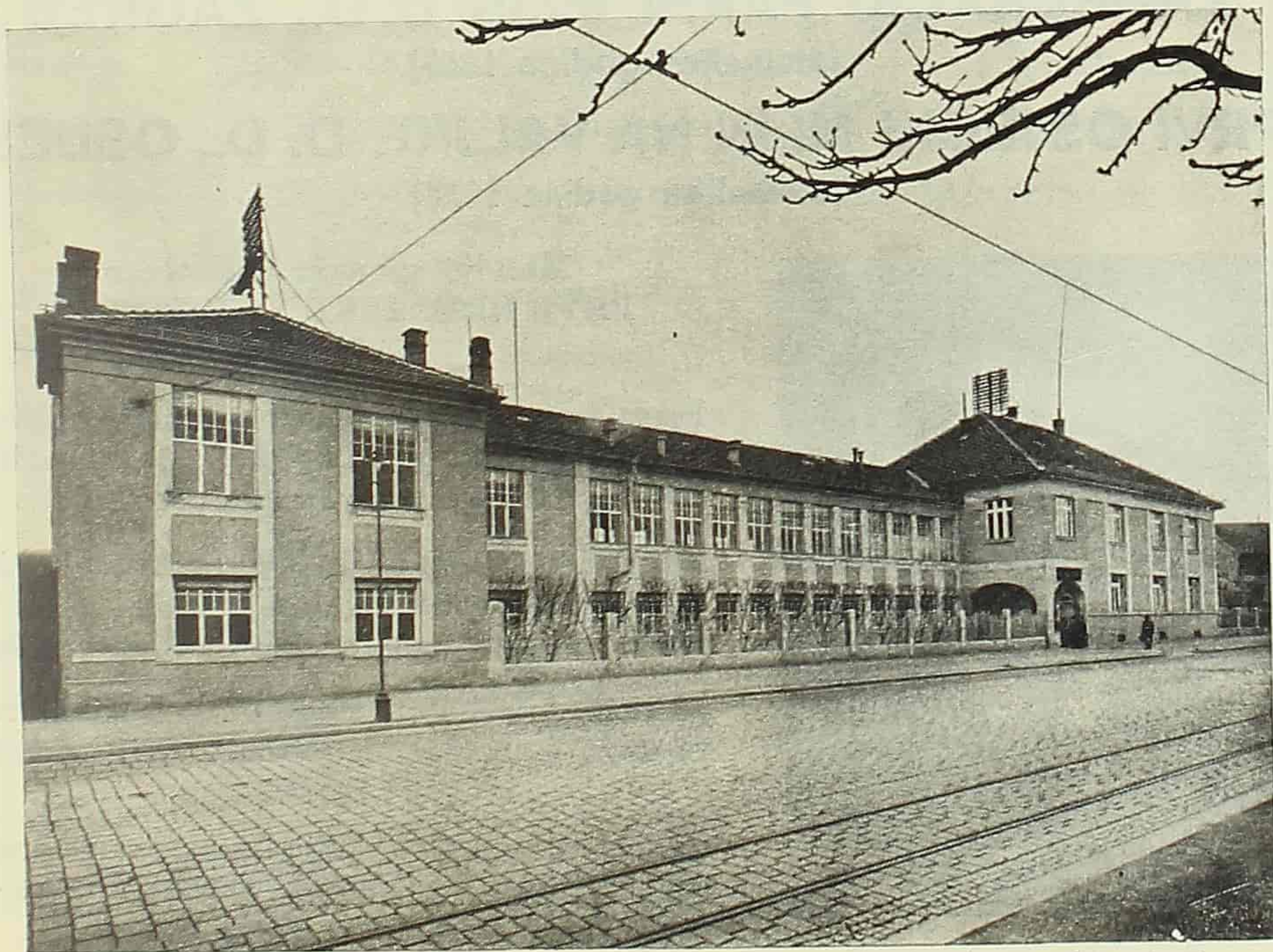
Odmah do tih velikih peći nalaze se posebni strojevi, koji prave »oblate« i »vafle« automatski. U toj bi se prostoriji zajedno s kuhinjom razvijala užasno jaka toplina, kad ne bi bilo posebnih strojeva, koji odvođe tu toplinu u posebne cijevi, što služe za centralno loženje, kojim se griju sve uredske i ostale prostorije tvornice.

Čitava je tvornica opločena do 2 metra visoko porculanastim pločicama, a najveća čistoća vlada u radionicama, gdje se prave kolačići i gdje se ti kolačići umataju u paketiće i kutije.

Vanredno je interesantno promatrati, kako nastaju popularne »Adriašnite« i »napolitanke« u »vrpicama« dugačkim po 20 metara. Sve to ide velikom brzinom i točnošću, pa je samo tako razumljivo, da se može tih kolača proizvodjati u tolikim količinama.

Odio za pakovanje je poglavlje za sebe. Na desetke mladih djevojaka savršenom preciznošću i brzinom omataju kolačiće i stavljaju ih posebnim napravama u kutije, a sve se to odvija brzo, u potpunoj čistoći.

— Mi nikada ne proizvodjamo za

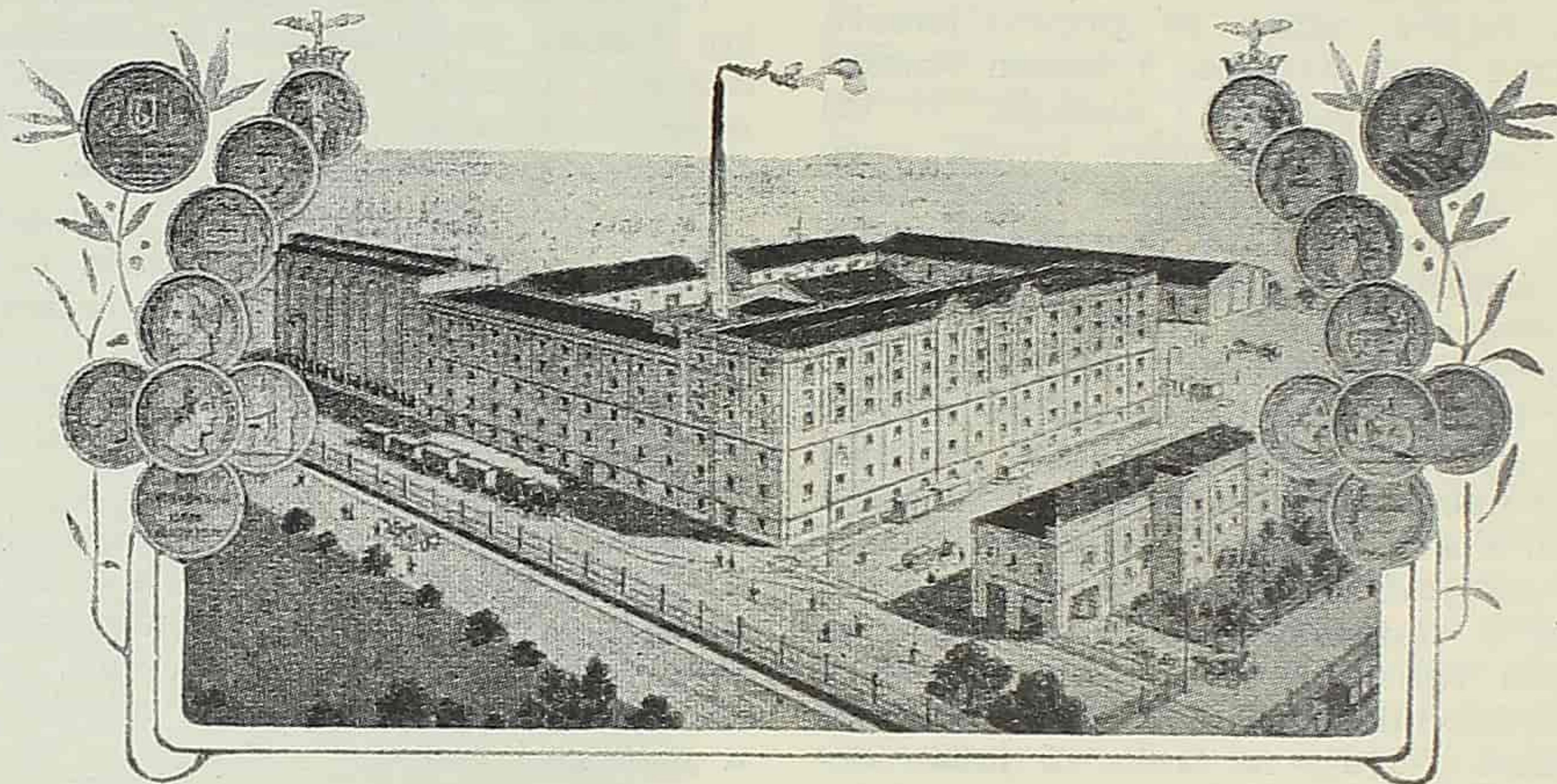
skladišta, nego po narudžbama, pa se ne može dogoditi, da netko dobije staru, odležanu robu — tumači g. Bizjak.

Veoma je lijep postupak s radništvom koje je dobro plaćeno i koje još nikada, odkako postoji tvornica, nije došlo u sukob s poslodavcima. Poduzeće svakom stalno namještenom radniku daje godišnje dopuste, a osim toga šalje svake godine 40 osoba na more na 14-dnevni oporavak.

Za djecu radnica gradi se dječje škole, čime će se udovoljiti važnoj socijalnoj potrebi.

Za osoblje su uređene posebne prostorije, gdje može boraviti preko dana i preko podnevnog odmora, a garderobe su tako čiste i uredne, kao u prvorazrednim hotelima.

Produkcija kolača, kolačića za čaj i kekse, važna je domaća privredna grana, tim više, što se u toj produkciji troše samo domaći proizvodi, proizvodi naših sela. Potrošnja brašna je u tim tvornicama ogromna, pa je već i stoga važno naglasiti, od kolike je koristi takovo poduzeće za taj naš najvažniji proizvod.

ZAGREBAČKI PARNI MLIN D. D., ZAGREB

(utemeljen godine 1863)

PRVI OSJEČKI MLIN NA VALJKE D. D., OSIJEK

(utemeljen godine 1878)

Rotar Mavro Axelrad

Mlinovi spadaju u koncern
**PRVE HRVATSKE ŠTEDIONICE,
ZAGREB.**

Proizvadjaju brašno prvorazredne kvalitete, jer melju samo najbolju, po prokušanim stručnjacima izabranu pšenicu.

Mlinovi proizvadjaju sve proizvode iz pšenice, a pored toga Zagrebački mlin i **raženo brašno, nadalje rižu i ječmenu kašu.**

Kapacitet mlina u Zagrebu 8 vagona za 24 sata. — Kapacitet mlina u Osijeku 7½ vagona za 24 sata.

Generalni direktor oba poduzeća: brat Rotar **Mavro Axelrad**. — Direktor u Osijeku: brat Rotar **Josip Kraso**.

PRETSJEDNICI I TAJNICI KLUBOVA 77. DISTRIKTA
ZA ROTARI GOD. 1939=1940

Klub	Pretsjednik	Privatna adresa	Tajnik	Privatna adresa
Bačka Topola	HORVAT Aleksandar	Bačka Topola	BENIŠ Šime	Bačka Topola
Banja Luka	BOCARIĆ Spiro	Vase Pelagića ulica	WILHELM Miroslav	Banja Luka — Predgrađe
Beograd	VAGNER Stevan	Kneza Pavla 5.	MIJIĆ Đorđe	Milešavska 7
Bitolj	Dr. ROBE Teodosije	Beogradska 41	POPOVIĆ Vlastimir	Čehoslovačka 3
Brčko	PADJEN Đuro	Zemaljska banka	SELIMOVIĆ Bakija H.	Pašića trg
Čuprija	LAZAREVIĆ Dr. Vladan	Svetosavska 19	PEJHA Josef	Kr. Aleksandra br. 146
Jagodina	Dr. BUBALO Branko	Dubrovnik 1, Ul. Sv. Barbare	Dr. MAZIĆ Šime	Dubrovnik 2, Sustjepan
Paraćin	KOSEM Stanko	Lopašićeva ul. 2	KOŠČEVIĆ Petar	Banija 37
Dubrovnik				
Karlovac				
Kranj	ČESENJ Karol	Gospodsvetska	Dr. KOČEVAR Franjo	Jenkova ul.
Leskovac	Ing. VELIĆ Vladislav	Fabrika gume	MILENKOVIĆ Dr. Jovan	Nikole Pašića ulica 9
Ljubljana	LJUBIĆ Josip	Vrhovčeva 5	SLOKAR Dr. Ivan	Miklošićeva 10
Maribor	Ing. ŠLAJMER Vladimir	Zrinjskega trg 5	SABOTHY Henrik	Krekova 14
Niš	SEKULIĆ Toma	Prijezdina 3	MILOŠEVIĆ Bogoljub	Karadžićeva 6
Novi Sad	Dr. PETROVIĆ Miloš	Temerinska 27	BAĻABUŠIĆ Dr. Mirko	Sarajevska 4
Osijek	HINIĆ Dušan	Preradovićevo šetalište 7	MILER Dr. Dragan	Pejačevićeva 17
Pančevo	TOMIĆ Mileta	Strossmayerova ul. 2	MILIĆ Miron	Okružni sud
Petrovgrad	RADANOV= RADIĆEV Dragoljub	Kr. Marije 64	ALADIĆ Ante	Žitni trg 2
Sarajevo	JEFTANOVIĆ Dr. Dušan	Dalmatinska 2	BABIĆ Branko	Preradovićeva 1
Skoplje	ČAHADŽIĆ Dr. Kosta	Hilendarska 2	JELAČIĆ Dr. Aleksije	Kišpatićeva 3
Slav. Brod	ABRAMOVIĆ Dr. Josip	Kralja Aleksandra 4	BRDARIĆ Slavko	Brodsko Vinogorje 8
Sombor	GRGUROV Dr. Kosta	Bunjevačka 1	MÜLLER Julije	Sv. Roka 24
Split	Ing. arh. BAL= DASAR Helen	Firule 15	Dr. ŠTANGER Ulikse	Francuska obala br. 4
Stara Kanjiža	STIPANIĆ Josip	Stara Kanjiža	FRIDMAN Alfred	Stara Kanjiža
Stari Bečej	Dr. LAZIĆ Emil	Obilićeva 9	GALAMBOŠ Dr. Stevan	Kralja Petra 7
Subotica	GRABOVAC Pavle	Paje Kujundžića 35	DRGANIĆ Milan	Piukovićeva 4
Sušak	Dr. PAVELIĆ Ferdo	Tomislavova 6	ROŠIĆ Niko	P. p. 6 8
Šibenik	ŽAJA Ivan	Ulica Franje Draganića 133	Dr. SMOLČIĆ Filip	Iza Badžana

K l u b	Pretsjednik	Privatna adresa	Tajnik	Privatna adresa
Varaždin	Dr. VANJEK Josip	Magdićeva 3	BOSANAC Nikola	Kukuljevićeva 9
Velika Kikinda	TEODOROVIĆ Dr. Nestor	Vilsonova 30	KONEČNY Mihajlo	Vilsonova 31
Vinkovci	Ing. BASLER Dragutin	Kr. Aleksandra br. 1	MANDROVIĆ Branislav	Zrinjskoga 1
Vršac	STEFANOVIĆ Dr. Nikola	Kr. Aleksandra br. 71	Ing. VRVIĆ Milenko	Sterijina 10
Vukovar	GRUBER Dr. Franjo	Filipovićeva 10	Dr. TÜRK Dragutin	Samostanska ul.
Zagreb	HORVATH Josip	Žerjavićeva 18	BROVET Krešimir	Lopašićeva 3
Zemun	STREIM Hinko	Bežanijska 14a	ANDREJKA Dr. Rudolf	Beograd, Miloša Velikoga 46

»Rotar« izlazi svakog 15-og u mjesecu. — Urednik i odgovorni urednik Ing. Radovan Alaupović, Guverner 77. distr., Zagreb, Gjorgjićeva ulica broj 9, telefon 60-72. — Tisak »Tipografija« d. d., Zagreb. — Za tiskaru odgovara Ivan Ivanković, Zagreb, Selska c. br. 47.